Republica Moldova

PARLAMENTUL

COD Nr. CP1316/2000
din 26.10.2000

CODUL FAMILIEI

Publicat : 26.04.2001 în MONITORUL OFICIAL Nr. 47-48 art. 210 Data intrării în vigoare

MODIFICAT

LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20

Parlamentul adoptă prezentul cod.

TITLUL I

DISPOZIŢII GENERALE

Capitolul 1

LEGISLAŢIA FAMILIALĂ

Articolul 1. Legislaţia familială şi alte acte ce conţin norme ale dreptului familiei

(1) Legislaţia familială constă din prezentul cod şi din alte acte normative adoptate în cazurile şi în limitele prevăzute de acesta.

(2) Guvernul este în drept să adopte acte normative în domeniul dreptului familiei în cazurile prevăzute de prezentul cod de alte legi şi de decretele Preşedintelui Republicii Moldova.

(3) Dacă există divergenţe între prezentul cod şi convenţiile şi tratatele ce reglementează relaţiile familiale, la care Republica Moldova este parte, au prioritate reglementările internaţionale.

Articolul 2. Principiile de bază ale legislaţiei familial

(1) Familia şi relaţiile familiale în Republica Moldova sînt ocrotite de stat.

(2) Numai căsătoria încheiată la organele de stat de stare civilă (denumite în continuare *organe de stare civilă*) generează drepturile şi obligaţiile de soţi prevăzute de prezentul cod.

(3) Relaţiile familiale sînt reglementate în conformitate cu următoarele principii: monogamie, căsătorie liber consimţită între bărbat şi femeie, egalitate în drepturi a soţilor în familie, sprijin reciproc moral şi material, fidelitate conjugală, prioritate a educaţiei copilului în familie, manifestare a grijii pentru întreţinerea, educaţia şi apărarea drepturilor şi intereselor membrilor minori şi ale celor inapţi de muncă ai familiei, soluţionare, pe cale amiabilă, a tuturor problemelor vieţii familiale, inadmisibilitate a amestecului deliberat în relaţiile familiale, liber acces la apărarea, pe cale

judecătorească, a drepturilor şi intereselor legitime ale membrilor familiei.

Articolul 3. Relaţiile sociale reglementate de prezentul cod

Prezentul cod stabileşte condiţiile şi modalitatea de încheiere, încetare şi declarare a nulităţii căsătoriei, reglementează relaţiile personale nepatrimoniale şi patrimoniale născute din căsătorie, rudenie şi adopţie, precum şi alte relaţii sociale similare celor familiale.

Articolul 4. Aplicarea legislaţiei civile

Pentru reglementarea relaţiilor personale nepatrimoniale şi patrimoniale dintre membrii familiei, prevăzute la art.3, nereglementate de legislaţia familială, se aplică legislaţia civilă în măsura în care aceasta nu contravine esenţei relaţiilor familiale.

Capitolul 2

REALIZAREA ŞI APĂRAREA DREPTURILOR FAMILIALE

Articolul 5. Egalitatea în relaţiile familial

(1) Toate persoanele căsătorite au drepturi şi obligaţii egale în relaţiile familiale, indiferent de sex, rasă, naţionalitate, origine etnică, limbă, religie, opinie, apartenenţă politică, avere şi origine socială.

(2) Drepturile şi obligaţiile familiale sînt legate de titularii lor şi nu pot fi cedate persoanelor terţe.

Articolul 6. Realizarea drepturilor şi îndeplinirea obligaţiilor familiale

(1) Persoanele fizice îşi realizează de sine stătător drepturile ce le aparţin şi iau naştere din relaţiile familiale, dacă prezentul cod nu prevede altfel.

(2) Realizarea drepturilor şi îndeplinirea obligaţiilor familiale nu trebuie să lezeze drepturile, obligaţiile, libertăţile şi interesele legitime ale altor membri ai familiei şi ale altor persoane.

Articolul 7. Ocrotirea drepturilor familial

(1) Drepturile familiale sînt ocrotite de lege, cu excepţia cazurilor cînd acestea sînt realizate contrar destinaţiei sau contrar prevederilor legale.

(2) Drepturile familiale sînt ocrotite de autorităţile abilitate ale administraţiei publice, iar în anumite cazuri de mediatori şi de instanţele judecătoreşti.

(3) Mijloacele de ocrotire a drepturilor familiale sînt stabilite de prezentul cod, de alte legi şi acte normative.

(4) În orice conflict sau litigiu în relaţiile familiale, care creează sau ar putea crea un pericol pentru creşterea şi dezvoltarea normală a copilului sau care lezează sau afectează interesele lui legale, autoritatea tutelară recomandă membrilor familiei aflaţi în conflict sau litigiu soluţionarea acestuia în cadrul unui proces de mediere.

Articolul 8. Aplicarea prescripţiei

(1) Cerinţele ce ţin de relaţiile familiale sînt imprescriptibile, cu excepţia cazurilor cînd

termenele pentru apărarea dreptului lezat sînt prevăzute în mod expres de prezentul cod.

(2) La examinarea cerinţelor ce ţin de relaţiile familiale, instanţa judecătorească aplică normele care reglementează prescripţia în conformitate cu prevederile articolelor respective ale Codului civil.

TITLUL II

CĂSĂTORIA

Capitolul 3

CONDIŢIILE ŞI MODALITATEA DE ÎNCHEIERE A CĂSĂTORIEI

Articolul 9. Încheierea căsătoriei

(1) Încheierea căsătoriei are loc la organele de stare civilă, precum și la alte organe abilitate prin lege.

(2) Drepturile şi obligaţiile juridice ale soţilor iau naştere din ziua înregistrării căsătoriei la organele de stare civilă.

Articolul 10. Declaraţia de căsătorie

(1) Declaraţia de căsătorie se depune personal de persoanele care doresc să se căsătorească la organul de stare civilă în a cărui rază teritorială se află domiciliul unuia dintre ei sau al părinţilor unuia dintre ei.

(2) În declaraţia de căsătorie, viitorii soţi trebuie să indice că nu există nici un impediment legal la căsătorie.

(3) Depunerea declaraţiei de căsătorie şi înregistrarea căsătoriei au loc în modul stabilit pentru înregistrarea de stat a actelor de stare civilă.

Articolul 11. Condiţiile de încheiere a căsătoriei

(1) Pentru încheierea căsătoriei este necesar consimţămîntul reciproc, neviciat, exprimat personal şi necondiţionat, al bărbatului şi femeii care se căsătoresc, precum şi atingerea de către ei a vîrstei matrimoniale.

(2) Persoanele care doresc să se căsătorească sînt obligate să se informeze reciproc despre starea sănătăţii lor.

Articolul 12. Modalitatea de încheiere a căsătoriei

(1) Încheierea căsătoriei se face în prezenţa persoanelor care se căsătoresc, după expirarea unui termen de cel puţin o lună din momentul depunerii de către ele a declaraţiei de căsătorie.

(2) Dacă există motive temeinice, la cererea persoanelor care doresc să se căsătorească, persoana responsabilă din cadrul organului de stare civilă poate reduce termenul indicat la alin.(1), iar în cazuri excepţionale (pericol pentru viaţă, graviditate, naşterea copilului etc.), căsătoria poate fi încheiată chiar în ziua depunerii declaraţiei.

(3) Termenul maximal ce se stabileşte pentru încheierea căsătoriei nu va depăşi două luni de la

data depunerii declaraţiei de căsătorie.

Articolul 13. Examenul medical al persoanelor care doresc să se căsătorească

(1) Persoanele care doresc să se căsătorească, la solicitare, pot efectua un examen medical gratuit, în scopul depistării bolilor sau a agenţilor patogeni ce pot fi transmişi copiilor, cu acordul informat al lor.

(2) Rezultatul examenului medical se comunică numai persoanei examinate.

(3) Modul, termenul şi limitele examenului medical sînt stabilite de Ministerul Sănătăţii, Muncii şi Protecţiei Sociale.

Articolul 14. Vîrsta matrimonial

(1) Vîrsta matrimonială minimă este de 18 ani.

(2) Pentru motive temeinice, se poate încuviinţa încheierea căsătoriei cu reducerea vîrstei matrimoniale, dar nu mai mult decît cu doi ani. Reducerea vîrstei matrimoniale va fi încuviinţată de autoritatea tutelară locală în a cărei rază teritorială îşi au domiciliul persoanele care doresc să se căsătorească, în baza cererii acestora şi acordului părinţilor minorului.

Articolul 15. Impedimente la căsătorie

(1) Nu se admite încheierea căsătoriei între:

a) persoane dintre care cel puţin una este deja căsătorită;

b) rude în linie dreaptă pînă la al IV-lea grad inclusiv, fraţi şi surori, inclusiv cei care au un părinte comun;

c) adoptator şi adoptat;

d) adoptat şi rudă a adoptatorului în linie dreaptă, pînă la al II-lea grad inclusiv;

e) curator şi persoană minoră aflată sub curatela acestuia, în perioada curatelei;

f) persoane dintre care cel puţin în privința uneia este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă) şi lipseşte autorizarea prevăzută de lege la încheierea căsătoriei;

g) persoane condamnate la privaţiune de libertate în perioada cînd ambele îşi ispăşesc pedeapsa;

h) persoane de acelaşi sex.

(2) Orice persoană poate face opunere la căsătorie, dacă există un impediment legal ori dacă nu sînt îndeplinite alte cerinţe ale legii, expunîndu-şi în scris motivele şi anexînd dovezile invocate. Organul de stare civilă este obligat să verifice opunerile şi, dacă acestea se confirmă, să refuze încheierea căsătoriei.

Capitolul 4

DREPTURILE ŞI OBLIGAŢIILE PERSONALE ALE SOŢILOR

Articolul 16. **Egalitatea soţilor în relaţiile familial**

(1) Toate problemele vieţii familiale se soluţionează de către soţi în comun, în conformitate cu principiul egalităţii lor în relaţiile familiale.

(2) Fiecare dintre soţi este în drept să-şi continue ori să-şi aleagă de sine stătător îndeletnicirea şi profesia.

(3) Soţii îşi determină domiciliul în mod liber şi independent.

(4) Relaţiile dintre soţi se bazează pe stimă şi ajutor reciproc, pe obligaţii comune de întreţinere a familiei, de îngrijire şi educaţie a copiilor.

Articolul 17. **Alegerea numelui de familie de către soţi**

(1) La încheierea căsătoriei, soţii, la dorinţă, îşi aleg numele de familie al unuia dintre ei sau cel format prin conexarea numelor ambilor drept nume de familie comun ori fiecare dintre ei îşi păstrează numele de familie pe care l-a purtat pînă la căsătorie, ori conexează numele de familie al celuilalt soţ la numele de familie propriu.

(2) Conexarea numelor de familie nu se admite cînd cel puţin unul dintre ele este dublu.

(3) Schimbarea numelui de familie al unuia dintre soţi nu implică schimbarea numelui de familie al celuilalt soţ.

(4) În momentul înregistrării divorţului, soţii pot păstra numele de familie ales la încheierea căsătoriei sau pot reveni la numele de familie purtat pînă la încheierea acestei căsătorii.

Articolul 18. **Relaţiile nepatrimoniale ale soţilor**

(1) Relaţiile nepatrimoniale ale soţilor sînt reglementate de prezentul cod.

(2) Soţii îşi datorează reciproc sprijin moral şi fidelitate conjugală.

Capitolul 5

REGIMUL LEGAL AL BUNURILOR SOŢILOR

Articolul 19. **Noţiunea regimului legal al bunurilor soţilor**

(1) Bunurile dobîndite de către soţi în timpul căsătoriei sînt supuse regimului proprietăţii în devălmăşie.

(2) Regimul legal al bunurilor soţilor acţionează în măsura în care nu este modificat de contractul matrimonial.

Articolul 20. **Proprietatea în devălmăşie a soţilor.**

(1) Bunurile dobîndite de către soţi în timpul căsătoriei aparţin ambilor cu drept de proprietate în devălmăşie, conform legislaţiei.

(2) Sînt proprietate în devălmăşie bunurile procurate din contul:

a) veniturilor obţinute de fiecare dintre soţi din:

- activitatea de muncă;

- activitatea de întreprinzător;

- activitatea intelectuală;

b) premiilor, indemnizaţiilor şi altor plăţi, cu excepţia celor care au un caracter de compensare (ajutor material, despăgubire pentru vătămarea sănătăţii etc.);

c) altor mijloace comune.

(3) Sînt proprietate în devălmăşie a soţilor bunurile mobile şi imobile, valorile mobiliare, depunerile şi cotele de participaţie în capitalul social din instituţiile financiare sau societăţile comerciale, care au fost construite, constituite, procurate sau făcute din contul mijloacelor comune, precum şi alte bunuri dobîndite în timpul căsătoriei, chiar dacă sînt procurate sau depuse pe numele unuia dintre soţi.

(4) Dreptul la proprietate în devălmăşie se extinde şi asupra soţului care nu a avut un venit propriu, fiind ocupat cu gospodăria casnică, cu educaţia copiilor sau din alte motive temeinice.

(5) Sînt proprietate în devălmăşie a soţilor bunurile care au fost dobîndite din ziua încheierii căsătoriei pînă în ziua încetării acesteia. Instanţa judecătorească este în drept, în baza cererii soţului interesat care nu este vinovat de desfacerea căsătoriei, să declare bunurile dobîndite de către el în perioada cît soţii au dus gospodării separate proprietate a acestuia.

Articolul 21. Dreptul soţilor de a poseda, folosi şi dispune de bunurile comune

(1) Soţii, de comun acord, posedă, folosesc şi dispun de bunurile comune.

(2) Fiecare dintre soţi este în drept să încheie convenţii prin care să dispună de bunurile comune, cu excepţia bunurilor imobile, acordul celuilalt soţ fiind prezumat.

(3) Convenţia contrară dispoziţiilor prezentului cod, prin care se micşorează ori se suprimă comunitatea de bunuri, este declarată nulă de către instanţa judecătorească.

(4) Convenţia încheiată de unul dintre soţi poate fi declarată nulă de către instanţa judecătorească, la cererea celuilalt soţ, dacă se va stabili că cealaltă parte a convenţiei a ştiut sau trebuia să fi ştiut că al doilea soţ este împotriva încheierii convenţiei respective. Cererea privind declararea nulităţii convenţiei poate fi depusă în termen de 3 ani din momentul cînd celălalt soţ a aflat sau trebuia să fi aflat despre încheierea acesteia.

(5) Unul dintre soţi nu poate, fără consimţămîntul expres al celuilalt, să rezilieze contractul de închiriere a spaţiului de locuit, să înstrăineze casa sau apartamentul ori să limiteze prin acte juridice dreptul la locuinţă al celuilalt soţ.

Articolul 22. Proprietatea personală a soţilor

(1) Bunurile care au aparţinut fiecăruia dintre soţi pînă la încheierea căsătoriei şi bunurile primite în dar, obţinute prin moştenire sau în baza altor convenţii gratuite de către unul dintre soţi în timpul căsătoriei, sînt proprietate personală a fiecăruia dintre soţi.

(2) Lucrurile de uz personal (îmbrăcămintea, încălţămintea şi alte obiecte), cu excepţia bijuteriilor de preţ şi altor obiecte de lux, sînt proprietate personală a soţului care le foloseşte,

indiferent de timpul şi modul de dobîndire.

Articolul 23. Recunoaşterea bunurilor personale ale soţilor proprietate în devălmăşie a acestora

Bunurile ce aparţin fiecăruia dintre soţi pot fi recunoscute de instanţa judecătorească proprietate în devălmăşie a acestora dacă se va stabili că, în timpul căsătoriei, din contul mijloacelor comune ale soţilor sau al mijloacelor unuia dintre soţi ori în urma muncii numai a unuia dintre soţi, valoarea acestor bunuri a sporit simţitor (reparaţie capitală, reconstrucţie, reutilare, reamenajare etc.).

Articolul 24. Urmărirea bunurilor soţilor

(1) Fiecare soţ răspunde pentru obligaţiile proprii cu bunurile proprietate personală şi cu cota-parte din proprietatea în devălmăşie, care poate fi determinată de către instanţa judecătorească la cererea creditorului.

(2) Soţii răspund cu întreg patrimoniul lor pentru obligaţiile care au fost asumate în interesul familiei, fie şi numai de unul dintre ei, precum şi pentru repararea prejudiciului cauzat ca urmare a săvîrşirii de către ei a unei infracţiuni, dacă prin aceasta au sporit bunurile comune ale soţilor.

Articolul 25. Împărţirea proprietăţii în devălmăşie a soţilor

(1) Împărţirea proprietăţii în devălmăşie a soţilor poate fi făcută atît în timpul căsătoriei, cît şi după desfacerea ei, la cererea oricăruia dintre soţi.

(2) Proprietatea în devălmăşie poate fi împărţită în baza acordului dintre soţi.

(3) În caz de neînţelegere, determinarea cotei-părţi a fiecărui soţ în proprietatea în devălmăşie, precum şi împărţirea acesteia în natură, se face pe cale judecătorească.

(4) La împărţirea proprietăţii în devălmăşie, instanţa judecătorească, la cererea soţilor, stabileşte bunurile ce urmează să fie transmise fiecăruia dintre ei. Dacă unuia dintre soţi îi sînt transmise bunuri care depăşesc cota ce-i revine, celuilalt soţ i se poate stabili o compensaţie bănească sau de altă natură.

(5) Bunurile procurate pentru copiii minori (îmbrăcăminte, încălţăminte, rechizite şcolare, instrumente muzicale, jucării etc.) se transmit gratuit soţului împreună cu care locuiesc copiii.

(6) Depunerile făcute de soţi pe numele copiilor lor minori sînt proprietate a copiilor şi nu se iau în considerare la partaj.

(7) Dacă bunurile comune au fost împărţite în timpul căsătoriei, acestea devin bunuri personale ale soţilor, iar bunurile care nu au fost împărţite, precum şi bunurile dobîndite ulterior de către soţi, sînt proprietate în devălmăşie a acestora.

(8) Pentru împărţirea bunurilor proprietate în devălmăşie a soţilor a căror căsătorie a fost desfăcută, se stabileşte un termen de prescripţie de 3 ani.

Articolul 26. Determinarea cotelor-părţi în proprietatea în devălmăşie a soţilor

(1) La împărţirea proprietăţii în devălmăşie a soţilor şi determinarea cotelor-părţi din aceasta, părţile soţilor sînt considerate egale dacă contractul matrimonial nu prevede altfel.

(2) Instanţa judecătorească este în drept să diferenţieze cotele-părţi în proprietatea în devălmăşie a soţilor, ţinînd cont de interesele unuia dintre soţi şi/sau de interesele copiilor minori.

(3) La împărţirea proprietăţii în devălmăşie a soţilor, datoriile comune se împart între ei proporţional cotelor-părţi ce le-au fost repartizate.

Capitolul 6

REGIMUL CONTRACTUAL AL BUNURILOR SOŢILOR

Articolul 27. Contractul matrimonial

Contractul matrimonial este convenţia încheiată benevol între persoanele care doresc să se căsătorească sau între soţi, în care se determină drepturile şi obligaţiile patrimoniale ale acestora în timpul căsătoriei şi/sau în cazul desfacerii acesteia.

Articolul 28. Încheierea contractului matrimonial

(1) Contractul matrimonial poate fi încheiat pînă la înregistrarea căsătoriei sau, în orice moment, în timpul căsătoriei.

(2) Contractul matrimonial, încheiat pînă la înregistrarea căsătoriei intră în vigoare la data înregistrării acesteia.

(3) Contractul matrimonial se încheie în formă scrisă şi se autentifică notarial. Nerespectarea acestor prevederi atrage nulitatea contractului.

Articolul 29. Conţinutul contractului matrimonial

(1) Prin contractul matrimonial soţii pot modifica regimul legal al proprietăţii în devălmăşie stabilit la art.20.

(2) Contractul matrimonial poate stabili că toate bunurile dobîndite de fiecare dintre soţi în timpul căsătoriei sînt proprietate personală a soţului care le-a dobîndit.

(3) Contractul matrimonial încheiat în timpul căsătoriei nu are acţiune retroactivă. Bunurile dobîndite pînă la încheierea contractului sînt supuse regimului legal prevăzut de prezentul cod.

(4) Soţii sînt în drept să determine în contractul matrimonial drepturile şi obligaţiile privind întreţinerea reciprocă şi modul de participare a fiecăruia la veniturile obţinute de fiecare dintre ei şi la cheltuielile comune, bunurile ce vor fi transmise fiecăruia dintre soţi în caz de partaj, precum şi să stabilească alte clauze patrimoniale, inclusiv sancţiuni patrimoniale pentru soţul culpabil de desfacerea căsătoriei.

(4^1) Soţii pot include în contractul matrimonial clauza de mediere.

(5) Drepturile şi obligaţiile prevăzute în contractual matrimonial pot fi limitate la un anumit termen sau pot fi puse în dependenţă de survenirea sau nesurvenirea anumitelor condiţii.

(6) Părţile nu sînt în drept să stipuleze în contractul matrimonial clauze care ar afecta capacitatea juridică sau de exerciţiu a soţilor, dreptul lor de adresare în instanţa judecătorească pentru reglementarea relaţiilor personale dintre ei, inclusiv a drepturilor şi obligaţiilor dintre ei şi copiii lor, care ar limita dreptul soţului inapt de muncă la întreţinere, care ar leza drepturile şi interesele legitime ale soţilor sau ale unuia dintre ei, precum şi clauze care contravin principiilor şi

naturii relaţiilor familiale.

Articolul 30. Modificarea şi rezilierea contractului matrimonial

(1) Contractul matrimonial poate fi modificat sau, reziliat în orice moment, în baza acordului dintre soţi. Acordul privind modificarea sau rezilierea contractului matrimonial se întocmeşte în scris şi se autentifică notarial.

(2) Nu se admite refuzul,unilateral de executare a clauzelor contractului matrimonial.

(3) La cererea unuia dintre soţi, instanţa judecătorească poate modifica sau rezilia contractul matrimonial în modul şi temeiurile prevăzute de Codul civil.

Articolul 31. Încetarea şi declararea nulităţii contractului matrimonial

(1) Clauzele contractului matrimonial se sting din momentul încetării căsătoriei, cu excepţia celor care au fost stipulate pentru perioada de după încetarea căsătoriei.

(2) Contractul matrimonial, în baza temeiurilor prevăzute de Codul civil, poate fi declarat nul, total sau parţial, de către instanţa judecătorească.

(3) La cererea unuia dintre soţi sau autorităţii tutelare, instanţa judecătorească este în drept să declare nulitatea,totală sau parţială, a contractului matrimonial dacă acesta conţine clauze care lezează drepturile şi interesele unuia dintre soţi, ale copiilor minori ori ale altor persoane ocrotite prin lege.

Articolul 32. Garanţiile drepturilor creditorilor la încheierea, modificarea şi rezilierea contractului matrimonial

(1) Fiecare dintre soţi este obligat să înştiinţeze creditorii săi despre încheierea, modificarea sau rezilierea contractului matrimonial. În cazul neexecutării acestei obligaţii, soţul debitor răspunde pentru obligaţiile sale indiferent de conţinutul contractului.

(2) Creditorii soţului debitor pot cere modificarea sau rezilierea contractului matrimonial dacă acesta le lezează drepturile şi interesele ocrotite prin lege.

Capitolul 7

ÎNCETAREA CĂSĂTORIEI

Articolul 33. Temeiurile încetării căsătoriei

(1) Căsătoria încetează în urma decesului sau a declarării pe cale judecătorească a decesului unuia dintre soţi.

(2) Căsătoria poate înceta prin divorţ (desfacere), în baza cererii unuia sau a ambilor soţi ori a tutorelui soţului în privinţa căruia s-a instituit măsura de ocrotire judiciară sub forma tutelei.

Articolul 34. Limitarea dreptului soţului de a cere desfacerea căsătoriei

În lipsa acordului soţiei, soţul nu poate cere desfacerea căsătoriei în timpul gravidităţii acesteia şi timp de un an după naşterea copilului dacă acesta s-a născut viu şi trăieşte.

Articolul 35. Modalitatea de desfacere a căsătoriei

În cazurile prevăzute la art. 36 alin. (1) şi (2), căsătoria se desface de către organul de stare civilă, în cazurile prevăzute la art. 36 alin. (4) şi (5) şi la art. 37 – pe cale judecătorească, iar în condițiile prevăzute la art. 41 și 42 din Legea nr. 246/2018 privind procedura notarială – de către notar.

<u>Articolul 36.</u> Desfacerea căsătoriei la organull stare civilă

(1) În baza acordului comun al soţilor, în cazurile în care între aceştia nu există neînţelegeri referitoare la partajul proprietăţii comune în devălmăşie, la întreţinerea, educaţia şi domiciliul copiilor minori comuni sau la întreţinerea unuia dintre soţi, căsătoria este desfăcută la organul de stare civilă în a cărui rază teritorială se află domiciliul unuia dintre soţi. Soţii participă la desfacerea căsătoriei în condiţiile Legii nr.100/2001 privind actele de stare civilă.

(2) La cererea unuia dintre soţi, căsătoria poate fi desfăcută la organul stare civilă dacă celălalt soţ:

a) este supus unei măsuri de ocrotire judiciare;

b) a fost declarat dispărut;

c) a fost condamnat la privaţiune de libertate pe un termen mai mare de 3 ani.

(3) Desfacerea căsătoriei şi eliberarea certificatului de divorţ au loc după expirarea termenului de o lună din ziua depunerii cererii de divorţ.

(4) În cazul apariţiei litigiilor între soţi cu privire la copii, la partaj sau la întreţinerea unuia dintre soţi, desfacerea căsătoriei se face pe cale judecătorească.

(5) Dacă, după desfacerea căsătoriei de către organul stare civilă, între soţi apar litigii referitoare la partaj, la întreţinerea, educaţia şi domiciliul copiilor minori comuni sau la întreţinerea unuia dintre soţi, acestea se vor soluţiona pe cale judecătorească.

<u>Articolul 37.</u> Desfacerea căsătoriei de către instanţa judecătorească

(1) Dacă soţii au copii minori comuni şi nu au ajuns la un acord privind întreţinerea, educaţia şi domiciliul acestora sau în lipsa acordului la divorţ al unuia dintre soţi, cu excepţia cazurilor prevăzute la art.36 alin.(2) și a cazurilor în care căsătoria a fost desfăcută prin încheiere notarială, desfacerea căsătoriei are loc pe cale judecătorească.

(2) Desfacerea căsătoriei are loc pe cale judecătorească şi în cazurile cînd există acordul la divorţ al ambilor soţi, însă unul dintre ei refuză să se prezinte la organul stare civilă pentru soluţionarea problemei.

(3) Instanţa judecătorească va desface căsătoria dacă va constata că convieţuirea soţilor şi păstrarea familiei în continuare sînt imposibile.

(4) Dacă, în procesul examinării cererii de desfacere a căsătoriei, unul dintre soţi nu-şi dă acordul la divorţ, instanţa judecătorească va amîna examinarea cauzei, stabilind un termen de împăcare de la o lună la 6 luni, cu excepţia cauzelor de divorţ pornite pe motivul violenţei în familie confirmate prin probe.

(5) Dacă măsurile de împăcare nu au dat efecte şi soţii continuă să insiste asupra divorţului, instanţa judecătorească va satisface cererea respectivă.

<u>Articolul 38.</u> Soluţionarea litigiilor de către instanţa judecătorească în procesul desfacerii căsătoriei

(1) La desfacerea căsătoriei, soţii pot prezenta instanţei judecătoreşti un acord privind împărţirea bunurilor lor proprietate în devălmăşie şi plata pensiei de întreţinere a copiilor şi a unuia dintre soţi, indicînd mărimea acesteia, precum şi privind determinarea părintelui împreună cu care vor locui copiii minori comuni.

(2) În cazul lipsei unui acord între soţi prevăzut la alin.(1) sau dacă se va dovedi că acordul lezează drepturile şi interesele copiilor minori sau ale unuia dintre soţi, instanţa judecătorească este obligată:

a) să împartă, la cererea soţilor (a unuia dintre ei), bunurile lor proprietate în devălmăşie;

b) să determine care dintre părinţi va plăti pensia de întreţinere a copiilor minori şi mărimea acesteia;

c) să stabilească, la cererea soţului care are dreptul la pensia de întreţinere de la celălalt soţ, mărimea şi modul de plată a acestei pensii;

d) să stabilească cu cine dintre părinţi vor locui copiii minori după divorţ.

3) Litigiile, altele decît cele expuse în prezentul articol, nu pot fi soluţionate în procesul de desfacere a căsătoriei, cu excepţia acţiunii de contestare a paternităţii la cererea soţului.

(4) Dacă, la împărţirea bunurilor proprietate în devălmăşie a soţilor, vor fi atinse interesele persoanelor terţe, instanţa judecătorească va dispune examinarea cererii respective într-un proces aparte.

<u>Articolul 39.</u> Momentul încetării căsătoriei

(1) În cazul desfacerii căsătoriei la organul stare civilă, la notar, aceasta încetează din ziua înregistrării divorţului, iar în cazul desfacerii căsătoriei pe cale judecătorească - din ziua cînd hotărîrea instanţei judecătoreşti a rămas definitivă.

(2) Dacă problema divorţului a fost soluţionată pe cale judecătorească, acesta urmează a fi înregistrat în modul prevăzut pentru înregistrarea de stat a actelor de stare civilă. Soţii nu au dreptul să încheie o nouă căsătorie pînă la obţinerea certificatului de divorţ de la organul stare civilă în a cărui rază teritorială se află domiciliul acestora.

(3) Instanţa judecătorească este obligată să transmită, în termen de 3 zile de la data cînd hotărîrea privind desfacerea căsătoriei a rămas definitivă, o copie a acesteia organul stare civilă din raza ei teritorială.

<u>Articolul 40.</u> Restabilirea căsătoriei în cazul apariţiei soţului declarat decedat sau dispărut

(1) În cazul apariţiei soţului declarat, în modul stabilit de lege, decedat sau dispărut şi anulării hotărîrii respective a instanţei judecătoreşti, organul stare civilă poate restabili căsătoria respectivă, la cererea comună a soţilor, dacă celălalt soţ nu a încheiat o nouă căsătorie.

(2) În cazul restabilirii căsătoriei, se consideră că aceasta nu a fost întreruptă. Bunurile dobîndite în perioada de absenţă a unuia dintre soţi aparţin soţului care le-a dobîndit.

Capitolul 8

DECLARAREA NULITĂŢII CĂSĂTORIEI

Articolul 41. Declararea nulităţii căsătoriei

(1) Instanţa judecătorească va declara nulă căsătoria dacă aceasta:

a) a fost încheiată cu încălcarea prevederilor art.11, 13, 14 sau 15;

b) a fost încheiată cînd soţii sau unul dintre ei nu a avut intenţia de a crea o familie (căsătorie fictivă).

(2) Căsătoria declarată nulă se consideră ca atare din momentul încheierii ei.

(3) Instanţa judecătorească este obligată să transmită, în termen de 3 zile de la data cînd hotărîrea privind declararea nulităţii căsătoriei a rămas definitivă, o copie a acesteia organului stare civilă din raza teritorială a instanţei judecătoreşti.

Articolul 42. Persoanele care au dreptul să ceară declararea nulităţii căsătoriei

(1) Dreptul de a cere declararea nulităţii căsătoriei îl au următoarele persoane:

a) soţul minor, părinţii lui (tutorii) sau autoritatea tutelară locală, dacă căsătoria a fost încheiată de o persoană care nu a atins vîrsta matrimonială şi această vîrstă nu a fost redusă în modul stabilit. După atingerea de către soţul minor a vîrstei de 18 ani, dreptul de a cere declararea nulităţii căsătoriei îi aparţine numai lui;

b) soţul ale cărui drepturi au fost încălcate prin încheierea căsătorieit;

c) soţul care nu a ştiut despre existenţa impedimentelor la căsătorie, tutorele soţului în privinţa căruia s-a instituit măsura de ocrotire judiciară sub forma tutelei, soţul din căsătoria precedentă nedesfăcută, alte persoane ale căror drepturi şi interese au fost lezate în urma căsătoriei încheiate cu încălcarea prevederilor art.15, precum şi autoritatea tutelară locală, în cazurile menţionate mai sus;

d) soţul de bună-credinţă, în cazul în care a fost încheiată o căsătorie fictivă.

(2) Examinarea cererii privind declararea nulităţii căsătoriei încheiate cu un minor care nu a atins vîrsta matrimonială sau a căsătoriei încheiate cu încălcarea art. 15 alin. (1) lit. f) are loc cu participarea obligatorie a reprezentantului autorităţii tutelare locale.

Articolul 43. Împrejurările care înlătură nulitatea căsătoriei

(1) Instanţa judecătorească poate recunoaşte valabilă căsătoria dacă, în momentul examinării cauzei de nulitate, împrejurările care împiedicau încheierea acesteia au dispărut.

(2) Instanţa judecătorească este în drept să respingă cererea de declarare a nulităţii căsătoriei în cazurile cînd aceasta a fost încheiată de către un minor care nu a atins vîrsta matrimonială, dacă aceasta o cer interesele minorului sau dacă nu există acordul lui pentru încetarea căsătoriei.

(3) Căsătoria fictivă nu poate fi declarată nulă dacă, la momentul examinării cauzei, persoanele care au încheiat această căsătorie au creat deja o familie.

(4) Căsătoria nu poate fi declarată nulă după desfacerea ei, cu excepţia cazurilor cînd a fost încheiată între rude a căror căsătorie este interzisă sau de către o persoană care, la momentul înregistrării căsătoriei, se află într-o altă căsătorie.

Articolul 44. Consecinţele de declarare a nulităţii căsătoriei

(1) Căsătoria declarată nulă de către instanţa judecătorească se consideră ca atare din ziua încheierii ei şi nu dă naştere la drepturi şi obligaţii între soţi, cu excepţiile prevăzute de prezentul articol.

(2) Bunurile procurate în comun de către persoanele a căror căsătorie a fost declarată nulă aparţin acestora cu drept de proprietate în diviziune, iar contractul matrimonial se consideră nul.

(3) În cazul în care căsătoria este declarată nulă:

a) instanţa judecătorească, la cererea soţului de bună-credinţă, este în drept să-l oblige pe celălalt soţ la plata pensiei de întreţinere, să aplice, la împărţirea bunurilor dobîndite în comun pînă la declararea nulităţii căsătoriei, regulile stabilite de art.20, 25, 26, precum şi să recunoască valabil, total sau parţial, contractul matrimonial;

b) soţul de bună-credinţă este în drept să ceară, în modul stabilit de legislaţia civilă, repararea prejudiciului moral şi material cauzat.

(4) Soţul de bună-credinţă, după declararea nulităţii căsătoriei, este în drept să păstreze numele de familie ales la încheierea acesteia.

(5) Declararea nulităţii căsătoriei nu afectează drepturile copiilor născuţi din această căsătorie.

TITLUL III

RELAŢIILE JURIDICE DINTRE PĂRINŢI ŞI COPII

Capitolul 9

ATESTAREA PROVENIENŢEI COPILULUI

Articolul 45. Rudenia şi afinitatea

(1) Rudenia este legătura bazată pe descendenţa unei persoane dintr-o altă persoană sau pe faptul că mai multe persoane au un ascendent comun. În primul caz, rudenia este în linie dreaptă, iar în al doilea caz - în linie colaterală.

(2) Gradul de rudenie se stabileşte prin numărul de naşteri.

(3) Rudele unuia dintre soţi sînt afinii celuilalt soţ. Linia şi gradul de afinitate sînt similare liniei şi gradului de rudenie.

Articolul 46. Temeiurile apariţiei drepturilor şi obligaţiilor reciproce ale părinţilor şi copiilor

Drepturile şi obligaţiile reciproce ale părinţilor şi copiilor rezultă din provenienţa copiilor, atestată în modul stabilit de lege.

Articolul 47. Stabilirea provenienţei copilului

(1) Provenienţa copilului de la mamă (maternitatea) se stabileşte în baza documentelor care confirmă naşterea copilului de la mamă într-o instituţie medicală.

(2) În cazul cînd copilul nu este născut într-o instituţie medicală, maternitatea se stabileşte pe baza documentelor medicale, a depoziţiilor martorilor sau pe baza altor probe. Fiind informaţi despre un caz de naştere sau la adresarea mamei după naştere, instituţia medico-sanitară/medicul de familie din localitate sînt obligaţi să întreprindă, în termen de 3 zile lucrătoare, măsurile necesare de constatare a naşterii copilului şi, în cazul constatării acesteia, să elibereze certificatul medical constatator de naştere, chiar dacă mama nu are domiciliul în această localitate.

(3) Copilul născut din părinţi căsătoriţi ori în timp de 300 de zile din momentul desfacerii căsătoriei, declarării căsătoriei nule sau decesului soţului mamei copilului are ca tată pe soţul (fostul soţ) al mamei, dacă nu a fost stabilit contrariul.

(4) Prezumţia de paternitate a soţului (fostului soţ) poate fi înlăturată printr-o declaraţie a soţilor (foştilor soţi) depusă personal. În cazul în care soţii (unul din ei) nu se pot prezenta personal, declaraţia se autentifică notarial şi se expediază la organul de stare civilă.

(5) Paternitatea copilului născut în afara căsătoriei poate fi recunoscută de către tatăl său printr-o declaraţie comună a acestuia şi a mamei copilului, depusă la organul de stare civilă.

(6) În cazurile cînd mama este decedată, declarată decedată sau dispărută ori cînd nu i se cunoaşte locul aflării, precum şi în cazul decăderii ei din drepturile părinteşti, paternitatea se stabileşte în baza declaraţiei tatălui şi a acordului scris al autorităţii tutelare sau prin hotărîrea instanţei judecătoreşti dacă lipseşte un astfel de acord. În cazul în care în privința mamei este instituită o măsură de ocrotire judiciară, se aplică prevederile art. 48^{52} şi 48^{53} din Codul civil.

(7) Declaraţia comună a mamei şi tatălui copilului privind paternitatea poate fi depusă la organul stare civilă şi pînă la naşterea copilului.

<u>Articolul 48.</u> Stabilirea paternităţii în instanţa judecătorească

Dacă copilul este născut din părinţi necăsătoriţi între ei şi în lipsa declaraţiei comune a părinţilor sau a tatălui copilului, paternitatea se stabileşte de către instanţa judecătorească în baza declaraţiei unuia dintre părinţi, a tutorelui (curatorului) copilului sau a copilului însuşi la atingerea majoratului.

<u>Articolul 49.</u> Contestarea paternităţii (maternităţii)

(1) Paternitatea (maternitatea) poate fi contestată numai pe cale judecătorească de către persoanele înscrise drept tată sau mamă sau de către persoanele care sînt mama sau tatăl firesc al copilului, de către copil la atingerea majoratului, de către tutorele (curatorul) copilului. În cazul în care în privința părintelui este instituită o măsură de ocrotire judiciară, se aplică prevederile art. 48^{52} şi 48^{53} din Codul civil.

(2) Cererea privind contestarea paternităţii (maternităţii) poate fi depusă timp de un an din momentul cînd una din persoanele enumerate la alin.(1) a aflat sau trebuia să fi aflat despre înscrierea privind paternitatea (maternitatea) sau din momentul atingerii majoratului, în cazul unui minor.

(3) Nu au dreptul să conteste paternitatea:

a) soţul care şi-a dat acordul scris la fecundarea artificială sau implantarea embrionului soţiei;

b) persoana care a fost înscrisă drept tată al copilului în baza declaraţiei comune a acesteia şi a mamei copilului sau în baza declaraţiei proprii, dacă în momentul depunerii acesteia ştia că nu este tatăl firesc al copilului.

Articolul 50. Drepturile şi obligaţiile copiilor născuţi în afara căsătoriei

Copiii născuţi în afara căsătoriei au aceleaşi drepturi şi obligaţii faţă de părinţii şi rudele lor ca şi cei născuţi de la persoane căsătorite.

Capitolul 10

DREPTURILE COPIILOR MINORI

Articolul 51. Dreptul copilului la abitaţie şi educaţie în familie

(1) Se consideră copil persoana care nu a atins vîrsta de 18 ani (majoratul).

(2) Fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-şi cunoască părinţii, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu ei, cu excepţia cazurilor cînd aceasta contravine intereselor copilului.

(3) Copilul are dreptul la educaţie din partea părinţilor, la dezvoltarea capacităţilor intelectuale, la libertatea gîndirii şi conştiinţei, la apărarea demnităţii şi onoarei.

(4) În cazul copiilor separaţi de părinţi, drepturile copilului la îngrijire şi educație sînt asigurate de reprezentantul legal.

Articolul 52. Dreptul copilului de a comunica cu părinţii şi alte rude

(1) Copilul are dreptul să comunice cu ambii părinţi, cu buneii, fraţii, surorile şi cu celelalte rude. Desfacerea căsătoriei părinţilor, nulitatea ei sau traiul separat al acestora nu afectează drepturile copilului. În cazul cînd părinţii au domiciliul separat, copilul are dreptul să comunice cu fiecare dintre ei.

(2) Copilul aflat în situaţii extreme (reţinere, arest etc.) are dreptul să ia legătura cu părinţii sau cu alte rude în modul stabilit. Dacă nu este posibil de a contacta părinţii sau rudele copilului, va fi anunţată imediat autoritatea tutelară locală.

(3) În cazul copiilor cărora li s-a stabilit statut de copil rămas temporar fără ocrotire părintească, conform prevederilor art. 14 alin. (1) lit. c) și f) din Legea nr. 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, la solicitarea copilului sau a părintelui/părinților (cu acordul copilului), autoritatea tutelară teritorială asigură vizitarea trimestrială a părintelui/părinților de către copil, dacă în privința părintelui/părinților nu se află în derulare procese judiciare privind decăderea din drepturile părintești.

[Art.52 al.(3) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

Articolul 53. Dreptul copilului de a fi protejat

(1) Copilului i se garantează apărarea drepturilor şi intereselor sale legitime.

(2) Apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale copilului se asigură de părinţi sau persoanele care îi înlocuiesc, iar în cazurile prevăzute de lege-de autoritatea tutelară locală/teritorială sau de alte organe abilitate. Părinţii poartă răspundere, prevăzută de legislaţie,

pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligaţiilor de îngrijire şi educaţie a copilului.

(2^1) Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale copilului ai cărui părinte/părinți sunt minori, se asigură de către părinții sau alți reprezentanți legali ai părinților minori.

[Art.53 al.(2^1) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(3) Minorul care a căpătat capacitatea deplină de exerciţiu pînă la atingerea majoratului îşi apără drepturile şi interesele legitime de sine stătător.

(4) Copilul are dreptul la protecţie contra abuzurilor, inclusiv contra pedepsei corporale din partea părinţilor sau a persoanelor care îi înlocuiesc.

(5) În cazul încălcării drepturilor şi intereselor legitime ale copilului, inclusiv prin neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinţi (a unuia dintre ei) a obligaţiilor de întreţinere, educaţie şi instruire, sau în cazul abuzului de drepturile părinteşti, copilul poate să se adreseze de sine stătător autorităţii tutelare locale/teritoriale pentru apărarea drepturilor şi intereselor sale legitime, iar de la vîrsta de 14 ani – instanţei judecătoreşti.

(5^1) Dacă plasarea copilului într-un serviciu social de plasament a fost determinată de violenţă, neglijare, exploatare, abandon sau de alte acțiuni care pun în pericol viața și sănătatea copilului, instanţa de judecată, la cererea autorităţii tutelare teritoriale, va examina posibilitatea de încasare de la părintele/părinţii culpabili a cheltuielilor pentru îngrijirea şi educaţia copilului în serviciul/serviciile sociale de plasament din momentul plasării pînă în momentul reintegrării copilului în familia părinţilor, în condițiile stabilite de Guvern.

(6) Angajaţii autorităţilor administrației publice centrale şi locale, ai structurilor, instituţiilor şi serviciilor din cadrul sau din subordinea acestora, care activează în domeniile asistenţei sociale, educaţiei, ocrotirii sănătăţii, în organele de drept, în conformitate cu mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistenţa şi monitorizarea copiilor victime şi potenţiale victime ale violenţei, neglijării, exploatării şi traficului, sînt obligaţi să transmită autorităţii tutelare locale/teritoriale sesizările privind copiii aflaţi în situaţie de risc, precum şi cele privind cazurile de violenţă, neglijare sau exploatare a copiilor în cadrul serviciilor sociale, al instituţiilor medicale, educaţionale și culturale.

(7) Persoanele fizice care deţin informaţii despre un caz suspect de violenţă, neglijare sau exploatare a copilului sînt obligate să le comunice autorităţii tutelare locale/teritoriale sau organelor de drept.

<u>Articolul 54.</u> Dreptul copilului la exprimarea opiniei

Copilul are dreptul să-şi exprime opinia la soluţionarea în familie a problemelor care îi ating interesele şi să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului se ţine cont în mod obligatoriu, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate, dacă aceasta nu contravine intereselor copilului.

[Art.54 modificat prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

<u>Articolul 55.</u> Dreptul copilului la nume de familie şi prenume

(1) Copilul are dreptul la un nume de familie şi prenume.

(2) Copilul dobîndeşte numele de familie al părinţilor săi.

Dacă părinţii poartă nume de familie diferite, copilul va lua numele de familie al tatălui sau al mamei, în baza acordului comun al acestora.

(3) Copilul va purta un prenume simplu sau unul compus din două prenume, potrivit voinţei ambilor părinţi.

(4) În caz de litigiu între părinţi privind numele de familie şi/sau prenumele copilului, decide autoritatea tutelară locală.

Articolul 56. Schimbarea numelui de familie şi prenumelui copilului

(1) În baza cererii comune a părinţilor (sau a unuia dintre ei), organul stare civilă poate schimba numele de familie şi/sau prenumele copilului care nu a atins vîrsta de 16 ani.

(2) În caz de litigiu între părinţi, problema privind schimbarea numelui de familie şi/sau a prenumelui copilului este soluţionată de către organul stare civilă, cu concursul autorităţii tutelare locale în a cărei rază teritorială îşi are domiciliul minorul, ţinîndu-se cont în exclusivitate de interesele copilului.

(3) Schimbarea numelui de familie al ambilor părinţi atrage după sine schimbarea numelui de familie al copilului, iar în cazul schimbării numelui de familie al unuia dintre părinţi, numele de familie al copilului poate fi schimbat în baza acordului comun al părinţilor. În lipsa unui atare acord, decide autoritatea tutelară locală.

(4) Schimbarea numelui de familie şi/sau a prenumelui copilului care a atins vîrsta de 10 ani se face, în toate cazurile, cu acordul acestuia.

Articolul 57. Drepturile patrimoniale ale copilului

(1) Copilul este proprietar al veniturilor obţinute, al bunurilor primite în dar, moştenite sau dobîndite într-un alt mod, şi al tuturor bunurilor procurate din mijloacele lui.

(2) Dreptul de proprietate al copilului este realizat în modul stabilit de Codul civil.

(3) Copilul nu are drept de proprietate asupra bunurilor părinţilor, iar părinţii - asupra bunurilor copiilor, excepţie făcînd dreptul la moştenire şi dreptul la întreţinere. Părinţii şi copiii care locuiesc împreună posedă şi folosesc bunurile fiecăruia dintre ei de comun acord.

(4) În cazul apariţiei bunurilor comune ale părinţilor şi copiilor, drepturile de posesie, de folosinţă şi de dispoziţie a acestora sînt reglementate de legislaţia civilă.

Articolul 57[1]. Dreptul copilului la repararea prejudiciului material şi moral

(1) Copilul are dreptul la repararea prejudiciului material şi moral cauzat prin vătămarea integrităţii corporale sau a sănătăţii, prin încălcarea drepturilor personale nepatrimoniale ca urmare a violenţei, neglijării, exploatării sau eschivării în orice alt mod a părinţilor de a-şi exercita drepturile şi obligaţiile părinteşti, care au prejudiciat viața și sănătatea copilului, precum şi prin neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către o autoritate publică sau instituţie a obligaţiei stabilite de actele normative în scopul protecţiei contra riscului de producere a unui anumit prejudiciu.

(2) Repararea prejudiciului material şi moral are loc în modul prevăzut de legislaţia civilă.

Articolul 57[2]. Autorităţile tutelare în domeniul protecţiei copilului

Autorităţile tutelare sînt:

a) autoritatea tutelară teritorială – secţiile/direcţiile asistenţă socială şi protecţie a familiei/Direcţia municipală pentru protecţia copilului Chişinău. În municipiile Bălţi şi Chişinău, autorităţile tutelare teritoriale exercită şi atribuţiile de autoritate tutelară locală, cu excepţia unităţilor administrativ-teritoriale autonome din componenţa acestora, în cadrul cărora atribuţiile de autoritate tutelară locală sînt exercitate de primarii unităţilor administrativ-teritoriale respective;

b) autoritatea tutelară locală – primarii de sate (comune), orașe și municipii (cu excepția municipiilor Bălți și Chișinău).

Capitolul 11

DREPTURILE ŞI OBLIGAŢIILE PĂRINŢILOR

Articolul 58. Drepturile şi obligaţiile părinţilor

(1) Părinţii au drepturi şi obligaţii egale faţă de copii, indiferent de faptul dacă copiii sînt născuţi în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinţii sau separat.

(1[1]) Părinții/reprezentantul legal al părintelui minor exercită drepturile și obligațiile părintești și asupra copilului părintelui minor, precum și sunt reprezentanți legali ai copilului respectiv.

[Art.58 al.(2[1]) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(1[2]) Părintele minor își păstrează dreptul de a participa la creșterea, îngrijirea și educația copilului.

[Art.58 al.(2[2]) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(2) Drepturile şi obligaţiile părinţilor, cu excepţiile prevăzute de prezentul cod, încetează din momentul atingerii majoratului sau obţinerii capacităţii depline de exerciţiu de către copil.

Articolul 59. Drepturile părinţilor minori

(1) Părinţii minori au dreptul să locuiască împreună cu copilul lor şi să participe la educaţia lui.

(2) Părinţii minori necăsătoriţi pot recunoaşte şi contesta paternitatea şi maternitatea în baze generale. Părinţii minori care nu au atins vîrsta de 16 ani pot cere stabilirea paternităţii pe cale judecătorească.

Articolul 60. Drepturile şi obligaţiile părinţilor privind educaţia şi instruirea copiilor

(1) Părinţii au dreptul şi sînt obligaţi să-şi educe copiii conform propriilor convingeri, indiferent de faptul dacă locuiesc împreună sau separat.

(2) Părinţii poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală şi spirituală a copiilor şi au prioritate la educaţia lor faţă de oricare alte persoane.

(3) Părinţii sînt obligaţi să asigure frecventarea de către copil a şcolii pînă la sfîrşitul anului de învăţămînt în care acesta atinge vîrsta de 16 ani. Instituţia de învăţămînt şi forma de instruire sînt alese de către părinţi, cu luarea în considerare a opiniei copilului.

(4) Litigiile dintre părinţi privind educaţia şi instruirea copiilor se soluţionează de către autoritatea tutelară locală, iar decizia acesteia poate fi atacată pe cale judecătorească. Autoritatea tutelară recomandă părinţilor să se adreseze unui mediator pentru soluţionarea litigiului.

Articolul 61. Apărarea drepturilor şi intereselor legitime ale copiilor

(1) Drepturile şi interesele legitime ale copiilor sînt apărate de către părinţii lor.

(2) Părinţii sînt reprezentanţii legali ai copiilor lor şi acţionează în numele lor în relaţiile cu toate persoanele fizice şi juridice, inclusiv în autorităţile administraţiei publice şi instanţele judecătoreşti, fără a avea nevoie de împuterniciri speciale.

(2^1) Părinții sunt în drept să-și delege parțial drepturile și obligațiile privind creșterea, îngrijirea și educația copilului unui custode, prin depunerea unei cereri la autoritatea tutelară locală, conform procedurii stabilite de legislație. În acest caz, părinții rămân a fi reprezentanții legali ai copilului, iar custodele exercită atribuții de responsabil legal al copilului, în condițiile legislației.

[Art.61 al.(2^1) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(3) În cazul existenţei unor conflicte de interese între părinţi şi copii, acestea se soluţionează prin decizia autorității tutelare locale de la locul aflării copilului, care poate fi atacată pe cale judecătorească, interesele copiilor, în acest caz, fiind reprezentate de către autoritatea tutelară teritorială.

Articolul 62. Exercitarea drepturilor părinţilor

(1) Drepturile părinţilor nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinţii nu pot prejudicia sănătatea fizică şi psihică a copilului.

(2) Metodele de educaţie a copilului, alese de părinţi, vor exclude comportamentul abuziv, insultele şi maltratările de orice fel, discriminarea, violenţa psihică şi fizică, aplicarea pedepselor corporale, antrenarea în acţiuni criminale, iniţierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea substanţelor stupefiante şi psihotrope, practicarea jocurilor de noroc, cerşitul şi alte acte ilicite.

(3) Toate problemele privind educaţia şi instruirea copilului se soluţionează de către părinţi de comun acord, ţinîndu-se cont de interesele şi de părerea copilului.

(4) Părinţii poartă răspundere, în modul stabilit, pentru exercitarea drepturilor părinteşti în detrimentul intereselor copilului.

Articolul 63. Domiciliul copilului minor

(1) În cazul cînd părinţii locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vîrsta de 14 ani se determină prin acordul părinţilor.

(1^1) În cazul în care părinții locuiesc separat, copilul care a atins vârsta de 14 ani alege cu care dintre părinți vrea să locuiască. Dacă acesta refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul copilului se stabilește prin acordul părinților.

[Art.63 al.(1[1]) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(2) Dacă lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, iar copilul care a împlinit vârsta de 14 ani refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul minorului se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de interesele și opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate. În acest caz, instanţa judecătorească va lua în considerare ataşamentul copilului faţă de fiecare dintre părinţi, faţă de fraţi şi surori, vîrsta copilului, calităţile morale ale părinţilor, relaţiile existente între fiecare părinte şi copil, posibilităţile părinţilor de a crea condiţii adecvate pentru educaţia şi dezvoltarea copilului (îndeletnicirile şi regimul de lucru, condiţiile de trai etc.)

[Art.63 al.(2) modificat prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(3) La determinarea domiciliului copilului minor, instanţa judecătorească va cere şi avizul autorităţii tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinţi.

(4) În cazul în care lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, până la stabilirea acestuia de către instanța de judecată, domiciliul copilului este considerat domiciliul părintelui cu care acesta locuiește permanent.

[Art.63 al.(4) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(5) În cazul indicat la alin. (4), părintele care locuiește separat de copil are dreptul să petreacă timpul cu copilul la domiciliul său, dacă aceasta nu contravine interesului superior al copilului, luându-se în considerație vârsta copilului, proximitatea domiciliului părintelui care locuiește separat, frecventarea studiilor/participarea la activități extrașcolare, conform unui program stabilit de autoritatea tutelară teritorială.

[Art.63 al.(5) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

<u>Articolul 64.</u> Exercitarea drepturilor părinteşti în cazul cînd părinţii locuiesc separate

(1) Părintele care locuieşte împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil şi celălalt părinte care locuieşte separat, cu excepţia cazurilor cînd comportamentul acestuia din urmă este în detrimentul intereselor copilului sau prezintă pericol pentru starea lui fizică şi psihică.

(2) Părinţii au dreptul să încheie un acord privind exercitarea drepturilor părinteşti de către părintele care locuieşte separat de copil. Litigiile apărute se soluţionează de către autoritatea tutelară teritorială, care stabilește un program de întrevederi, iar decizia acesteia poate fi atacată în instanţa judecătorească, care va emite hotărîrea respectivă. Părinţii pot, din iniţiativă proprie sau la recomandarea autorităţii tutelare teritoriale, să se adreseze unui mediator pentru soluționarea litigiului.

[Art.64 al.(2) modificat prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(2[1]) La stabilirea programului de întrevederi se ține cont de atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, de vârsta copilului și frecventarea studiilor/participarea

la activități extrașcolare de către acesta, de calitățile morale ale părinților, de relațiile dintre copil și fiecare părinte, de proximitatea domiciliului părintelui care locuiește separat de copil, astfel încât drepturile părintești să fie exercitate într-un mod echitabil.

[Art.64 al.(2^1) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(2^2) În cazul în care părintele la domiciliul căruia a fost stabilit domiciliul copilului pleacă temporar în altă localitate din țară sau de peste hotare, la muncă sau în alte scopuri, iar copilul rămâne în grija altei persoane, părintele care locuiește separat de copil își păstrează dreptul de a vizita copilul conform programului de întrevederi.

[Art.64 al.(2^2) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(2^3) În cazul în care părintele la domiciliul căruia a fost stabilit domiciliul copilului pleacă în altă localitate din țară sau de peste hotare împreună cu copilul ori lăsând copilul în custodie, acesta asigură comunicarea copilului cu celălalt părinte prin intermediul tehnologiilor informaționale sau prin alte mijloace, precum și posibilitatea vizitării copilului de celălalt părinte.

[Art.64 al.(2^3) introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(3) În cazul nerespectării hotărîrii instanţei judecătoreşti, la cererea părintelui care locuieşte separat de copil, instanţa judecătorească, ţinînd cont de interesele şi opinia copilului, în funcţie de vîrsta şi gradul său de maturitate, poate decide transmiterea copilului către acesta.

(4) Părinţii care locuiesc separat de copil au dreptul de a primi informaţiile ce se referă la copilul lor de la toate instituţiile educative, curative, de asistenţă socială etc. Comunicarea informaţiei poate fi refuzată dacă comportamentul părintelui prezintă pericol pentru viaţa şi sănătatea copilului. Acest refuz poate fi atacat în instanţa judecătorească.

Articolul 65. Dreptul bunicilor, fraţilor şi surorilor copilului de a comunica cu acesta

(1) Bunicii, fraţii şi surorile copilului au dreptul să comunice cu el. Dacă părinții copilului (unul dintre aceștia) împiedică exercitarea acestui drept, autoritatea tutelară teritorială îi poate obliga să-l respecte, cu excepția cazului în care aceasta contravine interesului superior al copilului.

[Art.65 al.(1) în redacția LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(2) Dacă părinţii (unul dintre ei) vor neglija hotărîrea autorităţii tutelare teritoriale, persoanele interesate pot porni în instanţa judecătorească o acţiune privind înlăturarea impedimentelor de comunicare cu copilul.

(3) Acţiunea privind înlăturarea impedimentelor de comunicare cu copilul a bunicilor, fraţilor şi surorilor lui poate fi respinsă numai în cazul existenţei unui pericol pentru viaţa şi sănătatea copilului, pentru dezvoltarea lui spirituală.

Articolul 66. Apărarea drepturilor părinteşti

(1) Părinţii au dreptul să ceară înapoierea copilului de la orice persoană care îl reţine fără un temei legal. În caz de litigiu, părinţii se pot adresa instanţei judecătoreşti.

(2) Instanţa judecătorească este în drept să respingă acţiunea prevăzută la alin.(1) dacă va stabili că înapoierea copilului părinţilor săi contravine intereselor acestuia.

(3) Dacă instanţa judecătorească va stabili că nici părinţii şi nici persoanele la care se află copilul nu sînt în stare să asigure întreţinerea, educaţia şi dezvoltarea adecvată a acestuia, ea va obliga autoritatea tutelară teritorială să dispună plasamentul copilului în conformitate cu prevederile Legii nr. 140/2013 privind protecţia specială a copiilor aflaţi în situaţii de risc şi a copiilor separaţi de părinţi.

Articolul 67. Decăderea din drepturile părinteşti

Părinţii pot fi decăzuţi din drepturile părinteşti dacă:

a) se eschivează de la exercitarea obligaţiilor părinteşti, inclusiv de la plata pensiei de întreţinere;

b) refuză să ia copilul din maternitate sau dintr-o altă instituţie curativă, educativă, dintr-o instituţie de asistenţă socială sau alta similară;

c) fac abuz de drepturile părinteşti;

d) se comportă cu cruzime faţă de copil, aplicînd violenţa fizică sau psihică, atentează la inviolabilitatea sexuală a copilului;

e) prin comportare amorală, influenţează negativ asupra copilului;

f) suferă de alcoolism cronic sau de narcomanie;

g) au săvîrşit infracţiuni premeditate contra vieţii şi sănătăţii copiilor sau a soţului; precum şi

h) în alte cazuri cînd aceasta o cer interesele copilului.

Articolul 68. Modalitatea de decădere din drepturile părinteşti

(1) Decăderea din drepturile părinteşti are loc numai pe cale judecătorească.

(2) Acţiunea privind decăderea din drepturile părinteşti poate fi pornită de celălalt părinte, tutorele copilului, autoritatea tutelară locală/teritorială.

(3) Cererea privind decăderea din drepturile părinteşti se examinează cu participarea obligatorie a autorităţii tutelare locale/teritoriale.

(4) Instanţa judecătorească este obligată să transmită, în termen de 3 zile din momentul cînd hotărîrea privind decăderea din drepturile părinteşti a rămas definitivă, o copie a acesteia organului stare civilă din raza teritorială a instanţei.

Articolul 69. Efectele decăderii din drepturile părinteşti

(1) Copilul ai cărui părinţi (unul dintre ei) sînt decăzuţi din drepturile părinteşti păstrează dreptul de folosinţă asupra spaţiului locativ şi toate drepturile patrimoniale bazate pe rudenia cu părinţii şi rudele sale fireşti, inclusiv dreptul la succesiune.

(2) Copiii ai căror părinţi/al căror unic părinte sînt decăzuţi/este decăzut din drepturile părinteşti sînt plasaţi în servicii de plasament în baza dispoziţiei autorităţii tutelare teritoriale.

(3) Părinții decăzuți din drepturile părintești pot avea întrevederi cu copilul lor doar cu permisiunea autorității tutelare teritoriale, fiind luată în considerare, în mod obligatoriu, opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate. Întrevederile nu se acordă dacă contactul părinţilor cu copilul poate cauza daune dezvoltării lui fizice sau intelectuale, dacă este evident că părinţii nu sînt capabili de acest contact, dacă, din anumite motive, contactul contravine intereselor copilului sau dacă acesta, în timpul dezbaterilor judiciare, a avut obiecţii serioase privind contactul cu părinţii decăzuţi din drepturi.

[Art.69 al.(3) modificat prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

Articolul 70. Restabilirea drepturilor părinteşti

(l) Părinţii pot fi restabiliţi în drepturile părinteşti dacă au încetat împrejurările care au condus la decăderea lor din aceste drepturi şi dacă restabilirea în drepturile părinteşti este în interesul copilului.

(2) Restabilirea în drepturile părinteşti se face pe cale judecătorească, în baza cererii persoanei decăzute din aceste drepturi, cu participarea obligatorie a autorităţii tutelare teritoriale.

(3) La restabilirea în drepturile părintești se ține cont, în mod obligatoriu, de opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate.

[Art.70 al.(3) în redacția LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(4) Dacă copilul a fost adoptat şi adopţia nu a fost desfăcută, hotărîrea privind decăderea din drepturile părinteşti poate fi anulată fără restabilirea drepturilor şi obligaţiilor de părinte.

Articolul 71. Luarea copilului fără decădere din drepturile părinteşti

(1) La cererea autorităţii tutelare, instanţa judecătorească poate hotărî luarea copilului de la părinţi fără decăderea acestora din drepturile părinteşti, dacă aflarea copilului împreună cu părinţii prezintă pericol pentru viaţa şi sănătatea lui, şi asigurarea protecţiei copilului de către autoritatea tutelară teritorială.

(2) În cazuri excepţionale, dacă există un pericol iminent pentru viaţa, sănătatea sau inviolabilitatea copilului, autoritatea tutelară locală poate decide luarea copilului de la părinţi, comunicînd acest fapt procurorului în termen de cel mult 24 de ore.

(3) În cazurile prevăzute la alin.(2), autoritatea tutelară locală, în termen de 3 zile lucrătoare, va porni o acţiune în instanţa judecătorească privind decăderea din drepturile părinteşti sau luarea copilului de la părinţi fără decăderea lor din aceste drepturi. Dacă această cerinţă nu este îndeplinită, copilul va fi înapoiat părinţilor.

(4) Cererea privind luarea copilului de la părinţi fără decăderea acestora din drepturile părinteşti se examinează cu participarea obligatorie a autorităţii tutelare locale și a celei teritoriale, în a cărei evidenţă se află copilul.

[Art.71 al.(4) modificat prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(5) La cererea părinţilor, instanţa judecătorească poate să le înapoieze copilul dacă aceasta nu

contravine intereselor copilului.

Articolul 72. Efectele luării copilului fără decădere din drepturile părinteşti

(1) În cazurile luării copilului fără decădere din drepturile părinteşti, părinţii pierd dreptul de a comunica cu acesta, de a participa personal la educaţia lui şi de a-i reprezenta interesele, reprezentantul legal al copilului pentru perioada respectivă fiind autoritatea tutelară teritorială.

[Art.72 al.(1) modificat prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(2) Părinţii de la care a fost luat copilul pot avea întrevederi cu acesta, în unele cazuri, cu permisiunea autorităţii tutelare în a cărei evidentă se află copilul și în baza avizului pozitiv al autorităţii tutelare locale în a cărei rază locuiesc părinții copilului, fiind luată în considerare, în mod obligatoriu, opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate.

[Art.72 al.(2) în redacția LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

Articolul 73. Participarea autorităţii tutelare la examinarea litigiilor privind educaţia copilului

(1) La examinarea de către instanţa judecătorească a litigiilor privind educaţia copilului este obligatorie participarea autorităţii tutelare teritoriale.

(2) Autoritatea tutelară teritorială este obligată să examineze condiţiile de trai ale copilului şi ale persoanei care pretinde la educaţia copilului şi să prezinte instanţei judecătoreşti avizul respectiv.

Articolul 73[1]. Conflictul de interese între o parte interesată și autoritatea tutelară

În cazul unui conflict de interese între o parte interesată și autoritatea tutelară locală sau cea teritorială, la cererea părții interesate, instanța judecătorească poate desemna responsabilă de caz o altă autoritate tutelară teritorială, ținând cont de criteriul proximității, precum și de alte criterii relevante.

[Art.73[1] introdus prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

TITLUL IV

OBLIGAŢIA DE ÎNTREŢINERE DINTRE MEMBRII FAMILIEI

Capitolul 12

OBLIGAŢIA DE ÎNTREŢINERE DINTRE PĂRINŢI ŞI COPII

Articolul 74. Obligaţia părinţilor de a-şi întreţine copiii

(1) Părinţii sînt obligaţi să-şi întreţină copiii minori şi copiii majori inapţi de muncă care necesită sprijin material.

(2) Modul de plată a pensiei de întreţinere se determină în baza unui contract încheiat între părinţi sau între părinţi şi copilul major inapt de muncă.

(3) Dacă lipseşte un atare contract şi părinţii nu participă la întreţinerea copiilor, pensia de întreţinere se încasează pe cale judecătorească, la cererea unuia dintre părinţi, a tutorelui copilului sau a autorităţii tutelare teritoriale.

Articolul 75. Cuantumul pensiei de întreţinere încasate pentru copilul minor.

(1) Pensia de întreţinere pentru copilul minor se încasează din salariul şi/sau din alte venituri ale părinţilor în mărime de 1/4 - pentru un copil, 1/3 - pentru 2 copii şi 1/2 - pentru 3 şi mai mulţi copii.

(2) Cuantumul cotelor stabilite la alin.(1) poate fi micşorat sau majorat de instanţa judecătorească, ţinîndu-se cont de starea materială şi familială a părinţilor, de alte circumstanţe importante.

(3) În cazul în care unii copii rămîn cu un părinte, iar alţii - cu celălalt, pensia de întreţinere plătită în favoarea părintelui mai puţin asigurat se stabileşte într-o sumă bănească fixă, determinată conform art.76.

Articolul 76. Încasarea pensiei de întreţinere pentru copilul minor într-o sumă bănească fixă

(1) În cazurile cînd părintele care datorează întreţinere copilului său are un salariu şi/sau alte venituri neregulate sau fluctuabile ori primeşte salariu şi/sau alte venituri, total sau parţial, în natură, ori nu are un salariu şi/sau alte venituri, precum şi în alte cazuri cînd, din anumite motive, încasarea pensiei de întreţinere, sub forma unei cote din salariu şi/sau alte venituri, este imposibilă, dificilă sau lezează substanţial interesele uneia dintre părţi, instanţa judecătorească poate să stabilească cuantumul pensiei de întreţinere într-o sumă bănească fixă plătită lunar sau, concomitent, într-o sumă bănească fixă şi sub forma unei cote din salariu şi/sau alte venituri conform art.75.

(2) Cuantumul sumei băneşti fixe încasate în conformitate cu alin. (1) se determină de instanţa judecătorească, ţinîndu-se cont de starea materială şi familială a părţilor, de alte circumstanţe importante şi păstrîndu-se, dacă este posibil, nivelul anterior de asigurare materială a copilului.

[Art.77 abrogat prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

Articolul 78. Dreptul copiilor majori inapţi de muncă la pensie de întreţinere

(1) Părinţii sînt obligaţi să-şi întreţină copiii majori inapţi de muncă care necesită sprijin material.

(2) În caz de litigii privind achitarea pensiei de întreţinere, instanţa judecătorească stabileşte cuantumul acesteia pentru copiii majori inapţi de muncă într-o sumă bănească fixă plătită lunar, ţinîndu-se cont de starea materială şi familială, de alte circumstanţe importante.

Articolul 79. Participarea părinţilor la cheltuielile suplimentare în favoarea copiilor

(1) În caz de litigii şi de circumstanţe excepţionale (boală gravă, mutilare a copilului minor sau a celui major inapt de muncă, necesitatea achitării cheltuielilor privind îngrijirea acestora etc.), în lipsa contractului între părţi, instanţa judecătorească poate obliga pe fiecare dintre părinţi să participe la cheltuielile suplimentare generate de aceste circumstanţe.

(2) Modalitatea participării părinţilor la cheltuielile suplimentare, precum şi cuantumul acestor

cheltuieli sînt stabilite de instanţa judecătorească, ţinîndu-se cont de starea materială şi familială a părinţilor şi copiilor şi de alte circumstanţe importante. Cuantumul cheltuielilor suplimentare se stabileşte într-o sumă bănească fixă, ce va fi achitată lunar.

(3) Instanţa judecătorească poate obliga părinţii să participe la cheltuielile suplimentare deja făcute, precum şi la viitoarele cheltuieli suplimentare.

Articolul 80. Obligaţia copiilor majori de a-şi întreţine părinţii

(1) Copiii majori apţi de muncă sînt obligaţi să-şi întreţină şi să-şi îngrijească părinţii inapţi de muncă care necesită sprijin material.

(2) Dacă nu există un contract privind întreţinerea părinţilor inapţi de muncă care necesită sprijin material, problema achitării pensiei de întreţinere de către copiii majori se soluţionează pe cale judecătorească.

(3) Cuantumul pensiei de întreţinere se stabileşte de instanţa judecătorească într-o sumă bănească fixă plătită lunar, ţinîndu-se cont de starea materială şi familială a părinţilor şi a copiilor, de alte circumstanţe importante.

(4) La stabilirea cuantumului pensiei, instanţa judecătorească este în drept să ţină cont de toţi copiii majori ai părintelui respectiv, indiferent de faptul dacă acţiunea a fost pornită faţă de unul, cîţiva sau toţi copiii.

(5) Copilul poate fi eliberat de obligaţia de a-şi întreţine părinţii inapţi de muncă care necesită sprijin material dacă instanţa judecătorească va stabili că aceştia s-au eschivat de la îndeplinirea obligaţiilor părinteşti faţă de acest copil.

(6) Copiii ai căror părinţi sînt decăzuţi din drepturile părinteşti se scutesc de obligaţia de întreţinere a acestora.

Articolul 81. Participarea copiilor majori la cheltuielile suplimentare în favoarea părinţilor

(1) În circumstanţe excepţionale (boală gravă, dizabilitate severă sau accentuată, mutilare sau alt viciu al părintelui etc.), copiii majori pot fi obligaţi de către instanţa judecătorească să participe la cheltuielile suplimentare generate de aceste circumstanţe dacă lipseşte un contract între părţi sau dacă copiii refuză să participe benevol la aceste cheltuieli.

(2) Modul de participare a copiilor majori la cheltuielile suplimentare în favoarea părinţilor şi cuantumul acestora se determină de instanţa judecătorească, conform dispoziţiilor art.80.

(3) Instanţa judecătorească este în drept să elibereze copiii majori de participarea la cheltuielile suplimentare în favoarea părinţilor dacă se va stabili că aceştia s-au eschivat de la îndeplinirea obligaţiilor părinteşti faţă de aceşti copii, chiar şi în cazul cînd copiii plătesc pensia de întreţinere.

Capitolul 13

OBLIGAŢIA DE ÎNTREŢINERE DINTRE SOŢI ŞI FOŞTII SOŢI

Articolul 82. Obligaţia soţilor de a se întreţine reciproc

(1) Soţii îşi datorează întreţinerea materială reciprocă.

(2) În cazul refuzului de a acorda întreţinere şi dacă între soţi nu există un contract privind plata pensiei de întreţinere, dreptul de a porni o acţiune în instanţa judecătorească privind încasarea acesteia de la celălalt soţ îl au:

a) soţul inapt de muncă (care a atins vîrsta de pensionare sau este persoană cu dizabilitate severă, accentuată sau medie) şi care necesită sprijin material;

b) soţia în timpul graviditătii;

c) soţul care îngrijeşte copilul comun timp de 3 ani după naşterea acestuia;

d) soţul care îngrijeşte pînă la vîrsta de 18 ani un copil comun cu dizabilităţi sau care îngrijeşte un copil comun cu dizabilități severe din copilărie, dacă acest soţ nu lucrează şi copilul necesită îngrijire.

(3) Pensia de întreţinere se plăteşte persoanelor enumerate la alin.(2) numai în cazul cînd acestea nu au un venit propriu suficient, iar soţul care datorează întreţinere are posibilitatea de a o plăti.

<u>Articolul 83.</u> Dreptul fostului soţ la întreţinere după divorţ

Dreptul de a pretinde întreţinere de la fostul soţ pe cale judecătorească îl are:

a) fosta soţie în timpul graviditătii;

b) fostul soţ, care necesită sprijin material, ocupat cu îngrijirea copilului comun timp de 3 ani după naşterea acestuia;

c) fostul soţ, care necesită sprijin material, ocupat cu îngrijirea copilului comun cu dizabilităţi pînă la vîrsta de 18 ani sau a copilului comun cu dizabilități severe din copilărie;

d) fostul soţ, care necesită sprijin material, devenit inapt de muncă în timpul căsătoriei sau timp de un an după desfacerea acesteia;

e) fostul soţ care necesită sprijin material şi a atins vîrsta de pensionare, în termen de cel mult 5 ani din momentul desfacerii căsătoriei, dacă soţii au fost căsătoriţi cel puţin 15 ani.

<u>Articolul 84.</u> Cuantumul pensiei de întreţinere încasate de la soţ (fostul soţ)

Cuantumul pensiei de întreţinere încasate de la un soţ (fost soţ) în favoarea celuilalt soţ se stabileşte de către instanţa judecătorească într-o sumă bănească fixă plătită lunar. La stabilirea sumei pensiei de întreţinere, se ţine cont de situaţia materială şi familială a soţilor (foştilor soţi), de alte circumstanţe importante.

<u>Articolul 85.</u> Scutirea soţului (fostului soţ) de obligaţia de întreţinere sau limitarea în termen a acestei obligaţii

Instanţa judecătorească este în drept să-l elibereze pe unul dintre soţi (fostul soţ) de obligaţia de întreţinere sau să limiteze această obligaţie la un anumit termen dacă:

a) incapacitatea de muncă a soţului (fostului soţ) inapt de muncă, care necesită sprijin material, este rezultatul abuzului de băuturi alcoolice sau substanţe stupefiante ori al unei infracţiuni

premeditate;

b) soţul (fostul soţ) care necesită sprijin material a avut o comportare amorală în familie;

c) soţii (foştii soţi) s-au aflat în relaţii de căsătorie cel mult 5 ani;

d) s-a dovedit, pe cale judecătorească, că căsătoria a fost desfăcută din culpa fostului soţ care necesită sprijin material.

Capitolul 14

OBLIGAŢIA DE ÎNTREŢINERE DINTRE ALŢI MEMBRI AI FAMILIEI

Articolul 86. Obligaţia de întreţinere dintre fraţi şi surori

(1) Fraţii şi surorile minore, care necesită sprijin material, în imposibilitatea întreţinerii lor de către părinţi, au dreptul la întreţinere de la surorile şi fraţii majori apţi de muncă care dispun de mijloace suficiente.

(2) Acelaşi drept îl au surorile şi fraţii majori inapţi de muncă, care necesită sprijin material, dacă s-a stabilit imposibilitatea întreţinerii acestora de către copiii lor majori apţi de muncă, de către soţi (foştii soţi) sau de către părinţi.

Articolul 87. Obligaţia bunicilor de a-şi întreţine nepoţii

(1) Nepoţii minori, care necesită sprijin material, în imposibilitatea întreţinerii lor de către părinţi, au dreptul la întreţinere de la bunicii - care dispun de mijloace suficiente.

(2) Acelaşi drept îl au şi nepoţii majori inapţi de muncă, care necesită sprijin material, dacă s-a stabilit imposibilitatea întreţinerii lor de către soţi (foştii soţi), copiii majori apţi de muncă sau de către părinţi.

Articolul 88. Obligaţia nepoţilor de a-şi întreţine bunicii

Bunicii inapţi de muncă, care necesită sprijin material, în imposibilitatea întreţinerii lor de către copiii majori apţi de muncă sau de către soţi (foştii soţi), au dreptul la întreţinere de la nepoţii majori apţi de muncă care dispun de mijloace suficiente.

Articolul 89. Obligaţia copiilor vitregi de a-şi întreţine părinţii vitregi

(1). Părinţii vitregi inapţi de muncă, care necesită sprijin material, în imposibilitatea întreţinerii lor de către copiii lor fireşti majori apţi de muncă sau de către soţ (fostul soţ), au dreptul la întreţinere de la copiii vitregi majori apţi de muncă care dispun de mijloace suficiente.

(2) Instanţa judecătorească este în drept să scutească copiii vitregi de obligaţia de a-şi întreţine părinţii vitregi dacă aceştia i-au întreţinut şi educat mai puţin de 5 ani sau nu şi-au onorat obligaţiile.

Articolul 90. Obligaţia copiilor de a-şi întreţine educatorii

(1) Persoanele inapte de muncă, care necesită sprijin material, şi care au întreţinut şi educat copii minori (denumiţi în continuare educatori) au dreptul la întreţinere de la aceştia dacă ultimii au atins vîrsta majoratului, sînt apţi de muncă şi dispun de mijloace suficiente şi dacă s-a stabilit imposibilitatea întreţinerii educatorilor de către propriii lor copii majori apţi de muncă sau de către soţ (fostul soţ).

(2) Instanţa judecătorească este în drept să scutească copiii de obligaţia de a-şi întreţine educatorii dacă aceştia i-au întreţinut şi educat mai puţin de 5 ani sau nu şi-au onorat obligaţiile.

(3) Persoanele cărora li s-a stabilit statut de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau de copil rămas fără ocrotire părintească sunt scutite de obligațiile prevăzute la alin. (1).

[Art.90 al.(3) în redacția LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

Articolul 91. Cuantumul şi modul de încasare a pensiei de întreţinere pentru alţi membri ai familiei

(1) Cuantumul şi modul de încasare a pensiei de întreţinere pentru persoanele menţionate la art.86-90 pot fi stabilite printr-un contract între părţi.

(2) Dacă nu există un contract între părţi, pensia de întreţinere se stabileşte de către instanţa judecătorească în sumă bănească fixă achitată lunar, ţinîndu-se cont de starea materială şi familială a persoanei care datorează întreţinere şi a persoanei care are dreptul la întreţinere, precum şi de alte circumstanţe importante.

(3) Dacă unul dintre membrii familiei are dreptul la pensie de întreţinere concomitent de la mai multe persoane, instanţa judecătorească determină cuantumul acesteia pentru fiecare dintre cei ce o datorează, ţinînd cont de starea lor materială şi familială. Instanţa judecătorească este în drept să ia în considerare toate persoanele care datorează întreţinere, indiferent de faptul dacă acţiunea a fost pornită faţă de una, cîteva sau toate persoanele în cauză.

Capitolul 15

CONTRACTUL PRIVIND PLATA PENSIEI DE ÎNTREŢINERE

Articolul 92. Contractul privind plata pensiei de întreţinere

Contractul privind mărimea, condiţiile şi modul de plată a pensiei de întreţinere poate fi încheiat între persoana care datorează întreţinere (debitorul întreţinerii) şi persoana care are dreptul la întreţinere (creditorul întreţinerii).

Articolul 93. Forma contractului privind plata pensiei de întreţinere

Contractul privind plata pensiei de întreţinere se întocmeşte în scris şi se autentifică notarial. Nerespectarea acestor prevederi atrage nulitatea contractului.

Articolul 94. Modul de încheiere, executare, modificare, reziliere şi declarare a nulităţii contractului privind plata pensiei de întreţinere

(1) Contractul privind plata pensiei de întreţinere se încheie, se execută, se modifică, se reziliază şi se declară nul în conformitate cu normele Codului civil.

(2) Contractul privind plata pensiei de întreţinere poate fi, în orice moment, modificat sau reziliat în baza acordului dintre părţi. Modificarea sau rezilierea contractului se perfectează în scris şi se autentifică notarial.

(3) Modificarea unilaterală a contractului privind plata pensiei de întreţinere sau refuzul unilateral de a-l executa sînt inadmisibile.

(4) În caz de modificare esenţială a situaţiei materiale sau familiale a părţilor, dacă acestea nu pot ajunge la o înţelegere referitoare la modificarea sau rezilierea contractului privind plata pensiei de întreţinere, partea interesată poate porni în instanţa judecătorească o acţiune privind modificarea sau rezilierea acestuia. Instanţa judecătorească soluţionează litigiul ţinînd cont de starea materială şi familială a părţilor, de alte circumstanţe importante.

(5) Dacă contractul privind plata pensiei de întreţinere contravine intereselor copilului minor, acesta poate fi declarat nul de către instanţa judecătorească la cererea reprezentanţilor legali ai copilului sau a autorităţii tutelare teritoriale.

Articolul 95. Cuantumul pensiei de întreţinere stabilite prin contract

(1) Cuantumul pensiei de întreţinere stabilite prin contract se determină de către părţi la încheierea contractului corespunzător.

(2) Cuantumul pensiei de întreţinere pentru copiii minori prevăzut în contract nu poate fi mai mic decît cel stabilit la art.75.

Articolul 96. Modul de plată a pensiei de întreţinere stabilite prin contract

(1) Modul de plată a pensiei de întreţinere stabilite prin contract se determină de către părţi la încheierea contractului corespunzător.

(2) Pensia de întreţinere poate fi plătită sub forma unor cote-părţi din salariul şi/sau din alte venituri ale debitorului întreţinerii, într-o sumă bănească fixă plătită periodic, prin transmiterea unor bunuri sau într-un alt mod stipulat în contract.

(3) Contractul privind plata pensiei de întreţinere poate stipula îmbinarea mai multor moduri de achitare a acesteia.

Capitolul 16

MODUL DE ÎNCASARE ŞI DE PLATĂ A PENSIEI DE ÎNTREŢINERE

Articolul 97. Încasarea pensiei de întreţinere în baza hotărîrii instanţei judecătoreşti

În lipsa unui acord referitor la întreţinere, membrii familiei menţionaţi la art.74-91 pot porni în instanţa judecătorească o acţiune privind încasarea pensiei respective, chiar şi în cazul cînd aceasta, se plăteşte benevol.

Articolul 98. Termenul de pornire a acţiunii privind încasarea pensiei de întreţinere

(1) Persoana care are dreptul la întreţinere poate porni o acţiune privind încasarea pensiei de întreţinere, indiferent de termenul care a trecut de la momentul apariţiei dreptului respectiv.

(2) Pensia de întreţinere se încasează de la data adresării în instanţa judecătorească.

(3) Pensia de întreţinere poate fi încasată pentru perioada anterioară adresării în instanţa judecătorească dacă se va stabili că în perioada respectivă s-au întreprins măsuri de acordare a întreţinerii, dar debitorul întreţinerii s-a eschivat de la plata pensiei.

Articolul 99. Încasarea pensiei de întreţinere pînă la soluţionarea litigiului în instanţa judecătorească

(1) Instanţa judecătorească este în drept să hotărască încasarea pensiei de întreţinere de la data depunerii cererii.

(2) Cuantumul pensiei de întreţinere se stabileşte în modul prevăzut de prezentul cod.

(3) În cazul în care cererea privind încasarea pensiei de întreţinere va fi respinsă sau pensia va fi stabilită într-un cuantum mai mic, plăţile anterioare sau cele excedentare nu se restituie.

Articolul 100. Obligaţia patronului de a reţine pensia de întreţinere

Patronul este obligat să reţină lunar, în baza contractului privind plata pensiei de întreţinere, autentificat notarial, sau a titlului executoriu, sau a cererii debitorului întreţinerii, pensia de întreţinere din salariul şi/sau din alte venituri ale debitorului întreţinerii şi să o transmită sau să o transfere, din contul acestuia, creditorului întreţinerii într-un termen de cel mult 3 zile de la data fixată pentru plata salariului şi/sau a altor venituri.

Articolul 101. Reţinerea pensiei de întreţinere în baza contractului privind plata pensiei de întreţinere

Reţinerea pensiei de întreţinere din salariu şi/sau din alte venituri în baza contractului privind plata pensiei de întreţinere, autentificat notarial, se admite şi în cazul cînd suma reţinerilor, în baza contractului şi a altor titluri executorii, depăşeşte 50 la sută din salariul şi/sau din alte venituri ale debitorului întreţinerii.

Articolul 102. Obligaţia debitorului întreţinerii de a comunica schimbarea locului său de muncă sau a domiciliului

(1) Patronul este obligat să comunice, în termen de 3 zile, instanţei judecătoreşti despre concedierea persoanei debitor al întreţinerii.

(2) Debitorul întreţinerii este obligat să comunice, în termen de 3 zile, instanţei judecătoreşti despre schimbarea locului său de muncă şi/sau a domiciliului.

(3) Persoanele care nu respectă prevederile prezentului articol sînt trase la răspundere în modul stabilit de legislaţie.

Articolul 103. Urmărirea bunurilor debitorului întreţinerii

(1) Dacă debitorul întreţinerii nu are salariu sau alte venituri, fie că acestea sînt insuficiente pentru a-şi onora obligaţia, pensia de întreţinere se va încasa din mijloacele băneşti depuse de către debitor în instituţiile financiare sau transmise organizaţiilor comerciale şi necomerciale, cu excepţia cazurilor cînd aceste mijloace le-au fost transmise în proprietate. Dacă debitorul nu dispune de astfel de mijloace băneşti sau dacă dispune de ele, dar acestea sînt insuficiente pentru a-şi onora obligaţia, pensia de întreţinere se va încasa din contul tuturor bunurilor mobile şi imobile ale debitorului care pot fi urmărite.

(2) Urmărirea bunurilor şi a mijloacelor băneşti ale debitorului se face în modul prevăzut de legislaţia procesuală civilă.

Articolul 104. Determinarea restanţei la pensia de întreţinere

(1) Pensia de întreţinere se încasează pentru perioada anterioară în baza contractului privind plata pensiei de întreţinere sau a titlului executoriu, în limitele a cel mult 3 ani din momentul

prezentării contractului sau a titlului executoriu respectiv.

(2) Dacă pensia de întreţinere nu s-a încasat din culpa debitorului întreţinerii, restanţa ei se reţine, prin derogare de la prevederile alin.(1), pentru toată perioada anterioară.

(3) Suma restanţei se determină pornindu-se de la cuantumul pensiei de întreţinere stabilit de instanţa judecătorească sau de contractul corespunzător.

(4) Suma restanţei la pensia de întreţinere pentru copiii minori se determină pornindu-se de la salariul şi/sau alte venituri ale debitorului.

(5) Dacă debitorul nu a lucrat în perioada în care s-a format restanţa sau nu a prezentat actele ce confirmă salariul şi/sau alte venituri ale sale, cuantumul restanţei la pensia de întreţinere se determină de către executorul judecătoresc, pornindu-se de la salariul mediu pe ţară la data determinării restanţei. Dacă părţile nu sînt de acord cu suma restanţei calculate sau situaţia financiar-materială a debitorului nu permite achitarea în conformitate cu alin.(1), ele sînt în drept să se adreseze cu o cerere în judecată pentru a se stabili suma concretă a restanţei.

(6) Suma restanţei la pensia de întreţinere poate fi contestată în modul stabilit de legislaţie.

Articolul 105. Scutirea de achitare a restanţei la pensia de întreţinere

(1) În baza contractului privind plata pensiei de întreţinere, debitorul întreţinerii poate fi scutit de plata restanţei la pensie de întreţinere sau această restanţă poate fi micşorată, cu excepţia cazurilor cînd pensia se plăteşte copiilor minori.

(2) Dacă starea materială şi familială a debitorului întreţinerii face imposibilă lichidarea restanţei la pensia de întreţinere, instanţa judecătorească, la cererea acestuia, în baza unor motive temeinice, este în drept să-l elibereze de plata restanţei respective sau s-o micşoreze.

Articolul 106. Răspunderea pentru nerespectarea termenelor de plată a pensiei de întreţinere

(1) Dacă restanţa la pensia de întreţinere a rezultat din culpa persoanei obligate s-o achite în baza contractului privind plata pensiei de întreţinere, persoana în cauză va purta răspunderea în modul prevăzut de acest contract.

(2) Dacă restanţa la pensia de întreţinere a rezultat din culpa persoanei obligate s-o achite în baza hotărîrii instanţei judecătoreşti, persoana în cauză va plăti creditorului întreţinerii o penalitate în mărime de 0,1 la sută din suma restanţei pentru fiecare zi de întîrziere.

(3) Creditorul întreţinerii este în drept să ceară repararea daunei, cauzate prin întîrzierea executării obligaţiei de întreţinere din culpa debitorului, dacă aceasta nu a fost acoperită prin plata de penalităţi.

Articolul 107. Inadmisibilitatea compensării şi reîncasării pensiei de întreţinere

(1) Nu se admite compensarea sau reîncasarea pensiei de întreţinere cu excepţia cazurilor de:

a) anulare a hotărîrii instanţei judecătoreşti privind încasarea pensiei de întreţinere adoptate în baza actelor sau dovezilor false prezentate de creditor;

b) declarare a nulităţii contractului privind plata pensiei de întreţinere încheiat ca urmare a

constrîngerii fizice sau morale a creditorului întreţinerii;

c) stabilire a faptului de falsificare a hotărîrii instanţei judecătoreşti, a contractului privind plata pensiei de întreţinere sau a titlului executoriu în baza cărora a fost plătită pensia.

(2) În cazul în care contravenţiile menţionate la alin.(1) au fost comise de către reprezentantul copilului minor sau al persoanei supuse unei măsuri de ocrotire judiciare care primea pensia de întreţinere, aceasta nu se reîncasează, iar sumele plătite anterior vor fi încasate, la cererea debitorului întreţinerii, de la reprezentantul vinovat.

Articolul 108 . Indexarea pensiei de întreţinere

Pensia de întreţinere, stabilită de instanţa judecătorească într-o sumă bănească fixă, se indexează în cazurile şi în modul stabilit de lege.

Articolul 109 . Plata pensiei de întreţinere în cazul în care debitorul întreţinerii îşi stabileşte domiciliul în străinătate

(1) Debitorul întreţinerii care îşi stabileşte domiciliul în străinătate este în drept să încheie cu creditorul întreţinerii un contract privind plata pensiei de întreţinere în modul prevăzut de prezentul cod.

(2) În cazul în care nu se ajunge la un acord, persoana interesată poate porni în instanţa judecătorească o acţiune privind stabilirea cuantumului pensiei de întreţinere într-o sumă fixă şi achitarea acesteia printr-o plată unică sau privind transmiterea anumitelor bunuri în contul pensiei sau privind determinarea unui alt mod de plată a acesteia.

Articolul 110. Modificarea cuantumului pensiei de întreţinere stabilite de instanţa judecătorească sau scutirea de plata acesteia

În cazul în care starea materială sau familială a uneia dintre părţi s-a schimbat, instanţa judecătorească, luînd în considerare şi alte circumstanţe importante ale părţilor, este în drept, la cererea oricăreia dintre ele, să modifice cuantumul pensiei de întreţinere sau să-l scutească pe debitorul întreţinerii de plata acesteia.

Articolul 111. Stingerea obligaţiei de întreţinere

(1) Obligaţia de întreţinere, apărută în baza contractului privind plata pensiei de întreţinere, încetează în urma decesului uneia dintre părţi, a expirării duratei contractului sau conform clauzelor acestuia.

(2) Plata pensiei de întreţinere, în baza hotărîrii instanţei judecătoreşti, încetează în cazurile:

a) atingerii de către copil a vîrstei de 18 ani sau obţinerii de către acesta a capacităţii depline de exerciţiu sub vîrsta de 18 ani;

b) adopţiei copilului care primeşte pensia de întreţinere;

c) căsătoriei descendentului inapt de muncă;

d) restabilirii capacităţii de muncă a persoanei care primeşte pensia de întreţinere;

e) recăsătoririi fostului soţ inapt de muncă care primeşte pensia de întreţinere;

f) decesului creditorului întreţinerii sau al debitorului întreţinerii;

g) anulării hotărîrii judecătoreşti privind încasarea pensiei.

Titlul V

PROTECŢIA ŞI EDUCAŢIA COPIILOR

RĂMAŞI FĂRĂ OCROTIRE PĂRINTEASCĂ

Capitolul 19

TUTELA ŞI CURATELA COPIILOR

Articolul 142. Instituirea tutelei şi curatelei

(1) Tutela şi curatela se instituie asupra copiilor cărora li s-a stabilit statut de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau de copil rămas fără ocrotire părintească în scopul creșterii, educației şi instruirii acestora, precum şi al apărării drepturilor şi intereselor lor legitime.

[Art.142 al.(1) în redacția LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

(2) Tutela se instituie asupra copiilor care nu au atins vîrsta de 14 ani. La atingerea vîrstei de 14 ani, tutela se transformă în curatelă, fără emiterea unei dispoziții suplimentare de către autoritatea tutelară.

(3) Curatela se instituie asupra copiilor în vîrstă de la 14 la 18 ani.

(4) Tutela și curatela asupra copiilor rămaşi temporar fără ocrotire părintească, copiilor rămaşi fără ocrotire părintească se instituie prin dispoziţia autorităţii tutelare teritoriale, în conformitate cu prevederile Legii nr. 140/2013 privind protecţia specială a copiilor aflaţi în situaţii de risc şi a copiilor separaţi de părinţi.

[Art.142 al.(5) abrogat prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

Articolul 143. Persoanele care pot fi numite tutori (curatori)

(1) Pot fi numiţi tutori (curatori) o singură persoană fizică sau soţul şi soţia împreună dacă nu se află în vreunul din cazurile de incompatibilitate prevăzute la alin. (4) şi au consimţit expres.

(2) La numirea tutorelui (curatorului) se iau în considerare calităţile morale şi alte calităţi personale, posibilităţile candidatului de a-şi îndeplini obligaţiile de tutore (curator), relaţiile lui şi ale membrilor familiei lui cu copilul.

(3) Numirea tutorelui la copilul care a atins vîrsta de 10 ani se face numai cu acordul copilului.

(4) Nu poate fi numită tutore (curator) persoana:

a) minoră;

b) în privinţa căreia este instituită o măsura de ocrotire judiciară;

c) decăzută din drepturile părinteşti;

d) declarată incapabilă de a fi tutore (curator) din cauza stării de sănătate;

e) care a fost adoptator, dar adopţia a fost anulată din cauza exercitării necorespunzătoare a obligaţiilor de adoptator;

f) căreia i s-a restrîns exerciţiul unor drepturi politice sau civile, fie în temeiul legii, fie prin hotărîre judecătorească, precum şi persoana cu rele purtări;

g) ale cărei interese vin în conflict cu interesele persoanei puse sub tutelă (curatelă);

h) înlăturată, prin act autentic sau prin testament, de către părintele care exercita singur, pînă la momentul morţii, ocrotirea părintească;

i) care, exercitînd o tutelă (curatelă), a fost îndepărtată de la ea;

j) care suferă de alcoolism cronic sau de narcomanie;

k) care se află în relaţii de muncă cu instituţia în care este internat copilul asupra căruia se instituie tutela (curatela);

l) care nu are domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova.

[Art.144 abrogat prin LP112 din 09.07.20, MO205-211/14.08.20 art.454; în vigoare 14.08.20]

Articolul 145. Drepturile copiilor aflaţi sub tutelă (curatelă)

Copiii aflaţi sub tutelă (curatelă) au dreptul:

a) de a locui împreună cu tutorele (curatorul) lor;

b) la condiţii normale de întreţinere, educaţie şi instruire;

c) la dezvoltare multilaterală şi la respectarea demnităţii umane;

d) la pensia de întreţinere şi la alte plăţi sociale;

e) la spaţiul locativ ocupat anterior de către părinţii lor sau la asigurarea cu spaţiu locativ, în modul stabilit;

f) la apărarea drepturilor lor în modul stabilit;

g) la comunicare cu părinţii şi rudele;

h) la exprimarea propriei opinii în procesul soluţionării problemelor care le ating drepturile şi interesele legitime.

Articolul 146. Drepturile şi obligaţiile tutorelui (curatorului)

(1) Tutorele (curatorul) are dreptul şi este obligat să se ocupe de educaţia copilului aflat sub tutela (curatela) sa, să aibă grijă de sănătatea şi dezvoltarea fizică, psihică, spirituală şi morală a copilului.

(2) Tutorele (curatorul) determină de sine stătător procedeele şi mijloacele de educaţie a

copilului aflat sub tutelă (curatelă), luînd în considerare eventualele recomandări ale autorităţii tutelare teritoriale şi respectînd prevederile art.62.

(3) Tutorele (curatorul), ţinînd cont de opinia copilului, poate alege instituţia de învăţămînt şi forma de studii pe care le va urma copilul, fiind obligat să asigure frecventarea de către copil a şcolii pînă la sfîrşitul anului de învăţămînt în care acesta atinge vîrsta de 16 ani.

(4) Tutorele (curatorul) este în drept să ceară de la orice persoană, inclusiv rudele apropiate, înapoierea copilului pe care acestea îl reţin fără temei legal sau fără o hotărîre corespunzătoare a instanţei judecătoreşti.

(5) Tutorele (curatorul) nu este în drept să împiedice contactele copilului cu rudele lui, cu excepţia cazurilor în care contactele respective contravin intereselor acestuia.

(6) Drepturile şi obligaţiile tutorelui (curatorului) privind reprezentarea intereselor copilului aflat sub tutela (curatela) sa sînt stabilite de legislaţia civilă.

(7) Tutorele (curatorul) este obligat să locuiască împreună cu copilul aflat sub tutela (curatela) sa. Curatorul şi copilul aflat sub curatelă care a atins vîrsta de 14 ani pot locui separat doar cu acordul autorităţii tutelare teritoriale, care a dispus plasamentul planificat.

(8) Tutorele (curatorul) este obligat să comunice autorităţii tutelare în a cărei evidenţă se află copilul informaţiile privind starea sănătăţii, îngrijirea şi educaţia copilului, precum şi schimbarea domiciliului.

Articolul 147. Exercitarea drepturilor şi îndeplinirea obligaţiilor de tutore (curator)

(1) Drepturile şi obligaţiile de tutore (curator) sînt exercitate exclusiv în interesul minorului aflat sub tutelă (curatelă).

(2) Obligaţiile de tutore (curator) sînt exercitate gratuit, cu excepţiile prevăzute de lege.

TITLUL VI

REGLEMENTAREA RELAŢIILOR FAMILIALE

CU ELEMENTE DE EXTRANEITATE

Articolul 154. Aplicarea normelor dreptului familiei faţă de cetăţenii străini şi apatrizi

Cetăţenii străini şi apatrizii cu domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova, în relaţiile familiale, au aceleaşi drepturi şi obligaţii ca şi cetăţenii Republicii Moldova.

Articolul 155. Încheierea căsătoriei pe teritoriul Republicii Moldova

(1) Forma şi modul de încheiere a căsătoriei pe teritoriul Republicii Moldova de către cetăţenii străini şi apatrizi sînt determinate de legislaţia Republicii Moldova.

(2) Cetăţenii străini, cu domiciliul în afara teritoriului Republicii Moldova, încheie căsătoria pe teritoriul Republicii Moldova conform legislaţiei Republicii Moldova dacă au dreptul la încheierea căsătoriei în conformitate cu legislaţia statului ai cărui cetăţeni sînt.

(3) Condiţiile de încheiere a căsătoriei de către apatrizi pe teritoriul Republicii Moldova sînt determinate de legislaţia Republicii Moldova, ţinîndu-se cont de legislaţia statului în care aceştia îşi

au domiciliul.

(4) Căsătoriile încheiate la misiunile diplomatice şi oficiile consulare străine sînt recunoscute pe teritoriul Republicii Moldova în baza principiului reciprocităţii.

Articolul 156. Încheierea căsătoriei în afara Republicii Moldova

(1) Cetăţenii Republicii Moldova se pot căsători în afara Republicii Moldova la misiunile diplomatice sau oficiile consulare ale Republicii Moldova.

(2) Căsătoriile dintre cetăţenii Republicii Moldova şi căsătoriile dintre cetăţenii Republicii Moldova şi cetăţenii străini sau apatrizi încheiate în afara Republicii Moldova în conformitate cu legislaţia ţării în care a fost încheiată căsătoria sînt recunoscute în Republica Moldova doar în cazul dacă au fost respectate condiţiile art.11 şi 14 din prezentul cod.

Articolul 157. Relaţiile personale nepatrimoniale şi patrimoniale ale soţilor

(1) Drepturile şi obligaţiile personale nepatrimoniale şi patrimoniale ale soţilor se determină de legislaţia statului în care îşi au domiciliul comun, iar în lipsa domiciliului comun – a legislaţiei statului unde aceştia au avut ultimul domiciliu comun.

(2) Dacă soţii nu au şi nici nu au avut anterior un domiciliu comun, drepturile şi obligaţiile lor personale nepatrimoniale şi patrimoniale se determină pe teritoriul Republicii Moldova în baza legislaţiei Republicii Moldova.

(3) Contractul matrimonial şi contractul privind plata pensiei de întreţinere, în baza unui acord dintre soţi, pot fi supuse legislaţiei statului unde îşi are domiciliul unul dintre soţi. În lipsa unui atare acord, contractelor în cauză li se aplică prevederile alin.(1) şi (2).

Articolul 158. Desfacerea căsătoriei

(1) Desfacerea căsătoriei cu elemente de extraneitate pe teritoriul Republicii Moldova are loc conform legislaţiei Republicii Moldova.

(2) Cetăţenii Republicii Moldova care locuiesc în afara ţării au dreptul la desfacerea căsătoriei în instanţele judecătoreşti ale Republicii Moldova, indiferent de cetăţenia şi domiciliul celuilalt soţ.

(3) Dacă, conform legislaţiei Republicii Moldova, căsătoria poate fi desfăcută de organul stare civilă, această problemă poate fi soluţionată de misiunile diplomatice sau oficiile consulare ale Republicii Moldova.

(4) Este recunoscută valabilă desfacerea căsătoriei în afara Republicii Moldova dacă, la soluţionarea acestei probleme, au fost respectate cerinţele legislaţiei statului corespunzător privind competenţa organelor care au adoptat hotărîrea şi privind desfacerea căsătoriei.

Articolul 159. Stabilirea şi contestarea paternităţii (maternităţii)

(1) În Republica Moldova, în cazul părinţilor (părintelui) cetăţeni străini sau apatrizi, paternitatea (maternitatea) se stabileşte şi se contestă conform legislaţiei Republicii Moldova.

(2) Paternitatea (maternitatea) în raport cu copilul cetăţean al Republicii Moldova se stabileşte şi se contestă în Republica Moldova conform legislaţiei proprii, indiferent de domiciliul copilului.

(3) Dacă, conform legislaţiei Republicii Moldova, este posibilă stabilirea paternităţii

(maternităţii) la oficiile de stare civilă, părinţii copilului care locuiesc în străinătate sînt în drept să se adreseze cu o declaraţie privind stabilirea paternităţii (maternităţii) la misiunile diplomatice şi oficiile consulare ale Republicii Moldova dacă cel puţin unul din părinţi este cetăţean al Republicii Moldova.

Articolul 160. Drepturile şi obligaţiile părinţilor şi copiilor

(1) Drepturile şi obligaţiile părinţilor, inclusiv obligaţia părinţilor de a-şi întreţine copiii, sînt stabilite de legislaţia statului pe al cărui teritoriu aceştia îşi au domiciliul comun. În lipsa domiciliului comun al părinţilor şi copiilor, drepturile şi obligaţiile acestora sînt reglementate de legislaţia statului al cărui cetăţean este copilul.

(2) În cazurile de asigurare a obligaţiilor de întreţinere dintre părinţi şi copii poate fi aplicată legislaţia statului al cărui cetăţean este persoana ce pretinde întreţinere.

Articolul 161. Obligaţiile de întreţinere ale copiilor şi ale altor membri ai familiei

Obligaţiile de întreţinere ale copiilor şi ale altor membri ai familiei se determină în conformitate cu legislaţia statului unde îşi are domiciliul persoana care are dreptul la întreţinere, dacă contractul privind plata pensiei de întreţinere nu prevede altfel.

Articolul 164. Aplicarea normelor dreptului familiei ale statelor străine

(1) în cazul aplicării pe teritoriul Republicii Moldova a normelor dreptului familiei ale statelor străine conţinutul acestora se determină conform interpretării oficiale sau conform practicii din statele respective.

(2) Persoanele interesate au dreptul să prezinte documente care confirmă conţinutul normelor dreptului familiei ale statului străin pe care le invocă sau să contribuie într-un alt mod la determinarea conţinutului acestor norme.

(3) Dacă măsurile întreprinse nu permit stabilirea conţinutului normelor dreptului familiei ale statelor străine, se aplică legislaţia Republicii Moldova.

(4) Normele dreptului familiei ale statelor străine nu sînt aplicabile pe teritoriul Republicii Moldova dacă contravin moravurilor şi ordinii publice din Republica Moldova. În acest caz, se aplică legislaţia Republicii Moldova.

TITLUL VII

DISPOZIŢII FINALE ŞI TRANZITORII

Articolul 165

La data intrării în vigoare a prezentului cod, se abrogă Codul căsătoriei şi familiei, aprobat prin Legea nr.914-VII din 16 decembrie 1969, cu modificările şi completările ulterioare.

Articolul 166

(1) Normele prezentului cod se aplică relaţiilor familiale care au luat naştere după intrarea lui în vigoare.

(2) În cazul relaţiilor familiale care au luat naştere pînă la intrarea în vigoare a prezentului cod, normele acestuia se vor aplica drepturilor şi obligaţiilor care vor lua naştere după intrarea lui în

vigoare.

(3) Reglementările referitoare la recunoaşterea ca valabilă a căsătoriei a cărei înregistrare de stat a fost efectuată la organele de stare civilă (art.2) nu se aplică căsătoriilor încheiate de cetăţenii Republicii Moldova cu respectarea ritualurilor religioase pe teritoriile ocupate care intrau în componenţa fostei U.R.S.S. în perioada celui de al doilea război mondial, pînă la constituirea sau reconstituirea organelor de stare civilă pe teritoriul Republicii Moldova.

(4) Reglementările privind proprietatea în devălmăşie a soţilor şi privind proprietatea personală a fiecăruia dintre soţi, prevăzute la art.20-23, se vor aplica proprietăţii obţinute de către soţi (unul dintre soţi) după intrarea în vigoare a prezentului cod.

(5) Condiţiile şi modul încheierii contractelor matrimoniale şi a contractelor cu privire la plata pensiei de întreţinere, reglementate la cap.6 şi 15, se aplică contractelor respective încheiate după intrarea în vigoare a prezentului cod. Contractele matrimoniale şi contractele cu privire la plata pensiei de întreţinere încheiate pînă la intrarea în vigoare a prezentului cod se vor aplica în măsura în care nu contravin acestuia.

(6) Căsătoria desfăcută pe cale judecătorească pînă la intrarea în vigoare a prezentului cod se consideră desfăcută de la data înregistrării divorţului la organul stare civilă.

(7) Stabilirea paternităţii (maternităţii), contestarea paternităţii (maternităţii) sau orice altă acţiune privitoare la starea civilă cade sub incidenţa Codului familiei şi produce efectele prevăzute de acesta şi în cazul copiilor născuţi înainte de intrarea lui în vigoare, chiar dacă cererea se află în fază de judecată.

(8) Cererile cu privire la orice măsuri de ocrotire, acceptate în baza legilor abrogate şi aflate în fază de judecată la intrarea în vigoare a prezentului cod, vor fi soluţionate de instanţele judecătoreşti potrivit dispoziţiilor acestui cod.

Articolul 167

Guvernul, în termen de 3 luni:

- va aduce actele sale normative în conformitate cu prezentul cod;

- va adopta acte normative care să asigure aplicarea prezentului cod.

PREŞEDINTELE

PARLAMENTULUI Eugenia OSTAPCIUC

Chişinău, 26 octombrie 2000.

Nr. 1316-XIV.